

PRAVO O PREKRŠKIH

Novi zakon o prekrških (ZP-1) je doživel velike organizacijske spremembe, zato je predviden tudi 2 letni *vacatio legis*. Objavljen je bil leta 2003, uporabljati pa se je začel 1. januarja 2005. Sedaj, po novem zakonu, naj bi 70% prekrškov obravnavala policija na I. stopnji; do odločanja sodišča v teh primerih pa bo prišlo le, če se bo posameznik pritožil.

Za tako dolgi *vacatio legis* je razlog tudi v organizaciji policije, ker naj bi v okviru policije vodila postopek oseba s VII. stopnjo izobrazbe (takih oseb pa je bilo do sedaj zelo malo).

Pri nas je do nedavnega veljalo, da med kazniva ravnanja spadajo:

- Kazniva dejanja
- Prekrški
- Disciplinski prestopki
- Gospodarski prestopki

Gospodarski prestopki so bili posebnost jugoslovanskega pravnega sistema. Prvič so se pojavili z zakonom leta 1953. Njihov namen je bil varovati družbeno lastnino. Za gospodarski prestopki so odgovarjale predvsem pravne osebe. Z 10. novelo Zakona o prekrških so bili leta 2000 gospodarski prestopki ukinjeni. Te kršitve so postali prekrški. Razloga za spremembo sta bila dva:

- Spremenjen objekt varstva (družbena lastnina je bila ukinjena)
- Sprejem Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja

O gospodarskih prestopkih so odločala sodišča.

Prekrški so ogromno in nepregledno področje. Število kaznivih dejanj, ki jih poznamo v Sloveniji lahko preštejemo, saj so opredeljeni v glavnem le v KZ, nekaj (malo) pa jih je tudi v drugih zakonih. Za število prekrškov pa tudi približno ne vemo koliko jih je, saj se nahajajo v mnogo zakonih in drugih aktih = gre za **inflacijo prekrškov**.

Zakon o prekrških je sestavljen iz dveh delov. Obsega materialni del in procesni del. Ne vsebuje pa posebnega dela, kjer bi bili določeni posamezni prekrški, kot je v KZ. Tak sistem imajo tudi drugod po svetu.

Kaj je **prekršek**?

Prekršek je kršitev pravil ravnanja, teža teh kršitev pa je nižja v primerjavi s kaznivimi dejanji.

Stari ZP: *Prekršek je z zakonom ali drugimi predpisi določena kršitev javnega reda.*

→ definicija vsebuje formalno in materialno sestavino prekrška. Formalna sestavina pomeni določitev predpisov, s katerimi se lahko določi prekršek (zakon ali drugi predpisi). Materialna sestavina pa pomeni določitev vsebine prekrška (gre za kršitev javnega reda) - problem je bil le, ker zakon ni opredeljeval kaj javni red je. Materialna sestavina je napotilo zakonodajalcu, da določi katera dejanja pomenijo kršitev javnega reda in s tem, da pravno kvalificira prekrške. Zakonodajalec se mora pri tem vprašati le, ali dejanje predstavlja nevarnost za druge in ali gre za dovolj veliko motjo = ukvarjati se mora s stopnjo nevarnosti ravnanja (tj., da gre za kršitev javnega reda).

Zakonodajalec pa je sodniku nalagal, da v okviru pravne kvalifikacije prekrška, ugotovi ali gre res za tako veliko nevarnost, da je potrebno storilca kaznovati. Sodnik je torej moral ugotavljati ali je ravnanje materialno protipravno. Če je sodnik pri tem ugotovil, da ne gre za dovolj veliko stopnjo nevarnosti ravnanja, da je ravnanje majhnega pomena, potem je sodnik postopek ustavil. (primer: če starejši niso oddajali napovedi za dohodnino)

6. člen ZP-1: *Prekršek je dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samoupravne lokalne skupnosti (zapisanega pravila), ki je kot tako določeno kot prekršek in je zanj predpisana sankcija za prekršek.*

→ sedaj nimamo nekega splošnega navodila zakonodajalcu katera dejanja naj opredeli za prekrške; sodnik pa tudi nima možnosti presoje ali je prekršek takšne teže, da ga je potrebno sankcionirati, ali ne = prekršek je s tem približan upravnim kršitvam, kjer gre za formalno koncepcijo prekrška.

Razlika: ali dejanje pomeni kaznivo dejanje ali upravno kršitev: če pomeni kaznivo dejanje, potem ima posameznik pravico uveljaviti vse pravice, ki mu jih zagotavlja notranji pravni red, konvencije... Če pa pomeni upravno kršitev, potem posamezniku ni potrebno omogočiti vseh teh pravic.

Zakaj je bila potrebna sprememba zakona iz leta 1983?

1) poskus spremembe je bil že leta 1993. Predlog zakona je izhajal iz odločb evropskega sodišča, s katerimi pa je bil stari zakon v nasprotju.

AIDP – **mednarodno združenje za kazensko pravo**. To je zelo cenjena mednarodna organizacija. Na enem izmed kongresov so razpravljali o prekrških. O tem ali morajo biti postopki o prekrških vodeni po načelih kazenskega ali po načelih upravnega prava. Na tem kongresu so sprejeli neobvezujoča priporočila. Ena izmed pomembnejših točk se je nanašala na odvzem prostosti.

- Zavzeli so stališče, da če je v postopku možno izreči zaporno kazen, potem gre za kazensko zadevo in se mora spoštovati 6. člen EKČP (temeljne procesne garancije osebe, ki ji je odvzeta prostost). Tako mnenje je zavzelo tudi ESČP. Na kongresu je bilo sprejeto mnenje, da postopek o prekršku smejo voditi upravni organi, vendar pa mora imeti oseba možnost sodnega postopka v nadaljevanju.
- Obdolžencem je potrebno zagotoviti minimalne procesne pravice, ki izhajajo iz KP (domneva nedolžnosti, informiranost o obtožbi, pravica do zaslišanja, pravica do zagovornika...).

Ustavno sodišče je na podlagi teh smernic določilo, da gre glede funkcije sodnikov za prekrške za sodno funkcijo, zato uživajo ti sodniki enake pravice glede plače, trajnosti mandata, volitev..., kot ostali sodniki. (glej naprej)

Na tej podlagi je bil leta 2003 sprejet nov zakon.

2) odnos javnosti do sodnikov za prekrške

Ko je bil v veljavi stari zakon, posamezniki vsaj 60% denarnih kazni niso plačali v določenem jim roku. Če denarna kazen ni bila plačana, se je v postopku za izvršbo (ki ga je opravljal davčni organ) pogledalo, ali je imel posameznik redne dohodke ali ne. Če jih je imel se je ta denarna kazen odtrgala od njegovih dohodkov. Problem teh postopkov je bil, da so dolgotrajni in veliko zadev je zastaralo (zastaralni rok je bil 2 leti, posamezniki so namerno zavlačevali postopke). Poleg tega pa veliko ljudi ni imelo rednih dohodkov in v tem primeru se je denarna kazen spremenila v zaporno kazen (ljudje so raje presedeli kakšen dan v zaporu, kot pa plačali denarno kazen) - od 3705 oseb, ki so bile kaznovane za prekršek z denarno kaznijo, je bilo 90% tistih, ki se jim je kazen spremenila v zaporno kazen. To vse kaže na nespoštovanje države; tedanji sistem ni bil učinkovit in moralo je priti do sprememb.

Kritika ZP-1:

V novem zakonu se daje velik (na nekaterih mestih prevelik) poudarek na učinkovitost samega postopka, kar je (bo) v določenih primerih pripeljalo do zanemarjanja procesnih pravic posameznika v postopku.

VIRI PRAVA O PREKRŠKIH

Temeljni vir je ZP-1, ki obsega tako materialne kot postopkovne norme; ne vsebuje pa posamičnih inkriminacij (opredelitev posameznih prekrškov) in zato je tudi zelo nepregleden.

3. člen ZP-1: *Prekrški se lahko določijo z:*

- **ZAKONOM** - npr. Zakon o varnosti cestnega prometa, Zakon o živalih, Zakon o prekrških zoper javni red in mir (to je eden izmed zakonov, ki so tehnično slabi in je zelo pogosto uporabljen. Sprejet je bil leta 1974 - v povsem drugačnih razmerah, zato je večina določb neprimernih. Inkriminira npr. klatenje, beračenje... kar danes ni več primerno, da je to obravnavano kot prekršek. V pripravi je predlog novega zakona, ki naj bi določil, da je beračenje prekršek le, če tisti ki berači nadleguje ali ustrahuje ljudi.);

- **UREDBO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE**;

- **ODLOKOM SAMOUPRAVNE LOKALNE SKUPNOSTI** - to je pri vsem tem še najbolj problematično, ker imamo trenutno v Sloveniji skoraj 200 občin. Vsaka občina pa lahko določa prekrške v skladu z njeno pristojnostjo - to pomeni ogromno število zakonodajalcev na področju prekrškov. V pristojnosti občin je npr. cestni režim, področje javnega reda in miru...

VELJAVNOST PRAVA O PREKRŠKIH

TERITORIALNO NAČELO – predpisi o prekrških veljajo na območju tistega organa, ki je predpis izdal. Uporablja se vir prava, kjer je bilo ravnanje izvršeno. Storilec prekrška je kaznovan ne glede na državljanstvo - tujci so lahko storilci prekrškov pri nas in mi v tujini. Izjeme so le pri delicta propria - to so tisti prekrški, pri katerih je določeno katera oseba jih lahko stori (to je določeno z zakonom).

ZP-1 velja na območju RS, sem pa padajo tudi ladje, ki so vpisane v pristaniščih na območju RS in letala, ki imajo matična letališča na območju RS.

IMUNITETA (procesna ovira). V KP imajo imuniteto poslanci in diplomatski (konzularni) predstavniki, ter uslužbenci diplomatskih predstavništva. Proti njim ni mogoče izvršiti hišne in osebne preiskave. V pravu prekrškov pa poslanci imunitete nimajo. Imajo jo diplomatski in konzularni predstavniki, ter njihovi uslužbenci. O prekršku, ki ga stori takšna oseba, se ne vodi postopek o prekršku in se ji tudi ne izreče sankcije za prekršek.

ORGANI ZA OBRAVNAVANJE PREKRŠKOV

1) Stari zakon (do leta 2005):

a. I. stopnja: SODNIK ZA PREKRŠKE

Davčni organi in carina → za zelo omejen krog prekrškov

b. II. stopnja: SENAT ZA PREKRŠKE.

c. Izredna pravna sredstva: VRHOVNO SODIŠČE

d. Organi za izterjavo denarne kazni za prekršek na samem mestu: redarji (občine), policaji (država, občine)

2) po letu 2005:

a. I. stopnja: PREKRŠKOVNI ORGANI so upravni organi ali drugi državni organi z javnim pooblastilom, za izvajanje nadzora nad izvajanjem zakonov (policija, carina, inšpektorji, redarstvo,

davčna uprava). Postopek v katerem delujejo se imenuje "hitri postopek". Zoper odločbo, ki jo izda prekrškovni organ, ni možna pritožba; možna pa je zahteva za sodno varstvo - o tem potem odloča sodišče na I. stopnji, ki postopek začne na novo.

SODIŠČE ZA PREKRŠKE - organizacijsko ni ločen organ od rednega sodišča.

Funkcijo na tej stopnji opravljajo okrajna sodišča. Sodišče za prekrške ne predstavlja instance prekrškovnemu organu.

b. II. stopnja: SODIŠČE ZA PREKRŠKE - višje sodišče

c. Izredna pravna sredstva (zahteva za varstvo zakonitosti): VRHOVNO SODIŠČE

HITRI POSTOPEK se vodi v vseh primerih, ko odločajo prekrškovni organi. Izjeme, ko hitri postopek ni dovoljen (v tem primeru prekršek obravnava sodišče za prekrške):

- če je z dejanjem nastala telesna poškodba
- če je za prekršek poleg denarne kazni predpisana stranska sankcija (npr. kazenske točke)
- če je potrebno odločiti o premoženjskopravnem zahtevku
- proti mladoletnim storilcem prekrškov
- za prekrške s področja obrambnih dolžnosti
 - v vseh teh primerih se lahko vodi hitri postopek, če zakon tako določa (npr. zakon o varstvu cestnega prometa - če je predpisana sankcija do 5 kazenskih točk, potem se lahko vodi hitri postopek)
- če je določeno, da se za posamezni prekršek izreče sankcija izgon tujca iz države.

Bistvo hitrega postopka:

- poenostavljen je dokazni postopek - dokazi se zberejo hitro in na enostaven način;
- v odločbi se navedejo samo tisti dokazi na katere organ opre svojo odločitev (= ni dokazne ocene);
- odločba se izda brez zaslišanja obdolženega; lahko se mu da samo možnost, da poda pisno izjavo.

*ocena: do 70% primerov naj bi obravnavali prekrškovni organi.

RAZVOJ PRAVA O PREKRŠKIH

Prekrški so od upravnih prekrškov prešli do prekrškov, ki jih obravnavajo sodni organi, in nazaj na upravne prekrške.

Razvoj ima več obdobj:

1) po II. svetovni vojni (1945 – 1971):

I. TEMELJNI ZAKON O PREKRŠKIH (1947)

To je bil enotni sistemski zakon za celo SFRJ. Prekrški so bili takrat v zvezni pristojnosti. Zanimiva je bila definicija prekrška v tem zakonu: Prekrški so lažje kršitve pravnih dobrin v primerjavi s KD (gre za razmejevanje prekrškov od KD). Za te kršitve je predpisana upravna kazen. Postopke so vodili upravni organi:

- **1. stopnja:** izvršilni odbori, okrajni ljudski odbori, organi inšpekcij... Ti odbori so bili tri članski; člani pa ni nujno, da so bili pravniki. Predsednik teh odborov se je imenoval načelnik, kar kaže na povezanost z upravo.
- **2. stopnja:** neposredno višji državni organ

Ta postopek se je imenoval **upravno-kazenski**, s poudarkom na upravnem postopku. To je bila neka posebna vrsta upravnega postopka. Sankcije so se imenovale upravne kazni. Med sankcije so spadale npr.:

- odvzem prostosti do 3 mesecev (velik poseg v prostost)

- denarna kazen
- opomin, ukor
- družbeno koristno delo do 2 let – tukaj so se dogajale največje zlorabe. Zapornike so pošiljali na Goli otok tudi v tem postopku, s to sankcijo.
- določitev stalnega prebivališča (to so bila nekakšna taborišča – »zapori«).
- itd...

Sankcije so bile torej tudi kazenske. V tem obdobju je značilna najtesnejša povezanost področja prekrškov z upravnimi organi na vseh področjih družbenega delovanja in na vseh ravneh organiziranosti teh organov.

Ta zakon je doživel kar nekaj novel:

a.) **Novela iz leta 1951** – začne se približevanje prava o prekrških kazenskemu pravu. Uveden je bil poseben organ:

- 1. stopnja: sodnik za prekrške pri okrajnem ljudskem odboru
- 2. stopnja: senat za prekrške pri MNZ

Še vedno pa so bili to upravni organi in so delovali v sklopu uprave. Vendar pa je bil napredek ta, da je postala to posebna organizacijska enota v sklopu uprave.

Določeno je bilo, da sodniki za prekrške odločajo samostojno. Vendar pa niso bili popolnoma samostojni, saj so bili voljeni s strani ljudskih odborov, izvolitev pa je potrdil minister pristojen za notranje zadeve. Za svoje delo pa so bili sodniki za prekrške disciplinsko odgovorni disciplinski komisiji pri ljudskem odboru, tako da ni mogoče govoriti o pravi samostojnosti in neodvisnosti.

Prav tako je bilo pri senatu za prekrške, tega je imenoval minister.

b.) **Uredba iz leta 1953** – uvedeni so bili GOSPODARSKI PRESTOPKI. Cilj le teh je bil varstvo družbene lastnine. To pomeni, da so se nekateri izmed prekrškov preoblikovali v gospodarske prestopke, ti so bili v primerjavi s prekrški hujši. Obravnavala so jih posebna t.i. Gospodarska sodišča.

Pomenili so kršitev pravil o gospodarskem in finančnem poslovanju, ki jo je storila pravna oseba ali odgovorna oseba pravne osebe, ki je povzročila ali bi lahko povzročila hujše posledice in ki je s predpisom pristojnega organa določena kot gospodarski prestopok.

Gospodarski prestopki so bili ukinjeni leta 2000 in večina od njih so postali prekrški.

c.) **Novela iz leta 1958** – Preimenovanje organov:

- 1. stopnja: občinski sodnik za prekrške – volil ga je ljudski odbor
- 2. stopnja: okrajni sodnik za prekrške, sodil je v senatu z dvema sodnikoma porotnikoma, ki jih je izvolil okrajni ljudski odbor

Če se je odločalo o težjih kršitvah je na 1. stopnji odločal okrajni sodnik za prekrške (npr. kazen zapora zaradi kršitev). V tem primeru je bil drugostopenjski organ republiški senat za prekrške.

Še vedno je šlo za postopek, ki je večinoma uporabljal upravne določbe. Vendar so se določbe približevale kazenskemu. Zaporna kazen se je lahko določila le z zakonom. Sankcija pa se je še vedno imenovala upravna kazen.

Predpisana je bila tudi pravna izobrazba sodnikov.

d.) **Novela iz leta 1965** – Upravne kazni se preimenujejo v kazni za prekrške. Upravno – kazenski postopek se preimenuje v postopek o prekrških. Še bolj se ta postopek približa kazenskemu (začne se oddaljevati od upravnega postopka). Pojavi se tudi nova sankcija za hujše prekrške: določitev prebivališča.

II. ZAKON O ORGANIH ZA KAZNOVANJE PREKRŠKOV (1966)

S tem zakonom se postopek za prekrške dokončno loči od uprave. Organi, pristojni za reševanje teh zadev, postanejo samostojni organi občin in so tako odgovorni občinskim svetom (skupščini). Odločanje o prekrških preide iz zvezne pristojnosti v pristojnost republik. Organi so bili:

- 1. stopnja: sodnik za prekrške - voli jih skupščina občin
- 2. stopnja: senat za prekrške

Sodniki so bili voljeni za dobo 8 let in so bili lahko ponovno izvoljeni. Za sodnika za prekrške je bil lahko izvoljen le diplomirani pravnik s pravosodnim izpitom ali izpitom za sodnika za prekrške. Ni imela vsaka občina svojega sodnika. Če so bile občine manjše je imelo več občin isti organ. To obdobje glede odgovornosti in razdelitve sodnikov traja do leta 1995.

2) 1971 - 1983

III. REPUBLIŠKI ZAKON O PREKRŠKIH (1973)

Zvezni zakon je še naprej veljal za kršitve predpisov, ki so bili v pristojnosti federacije (npr. carina, devize, zunanjetrgovinski prekrški...). Ostale določbe (materialne in procesne) pa so bile v republiškem zakonu. Ta je določal splošni del in postopek za odločanje o prekrških, določenih z republiški predpisi.

3) 1983 - 2005

IV. ZAKON O PREKRŠKIH (1983)

Začel je veljati 1.1.1984, bil je 12x noveliran. Organizacija organov ni bila spremenjena. Materialne in postopkovne določbe je približal kazenskemu pravu, določal je tudi smiselno uporabo ZKP.

S sprejetjem URS leta 1991 je bilo določeno, da se do izdaje ustreznih predpisov RS smiselno uporabljajo kot republiški predpisi tisti zvezni predpisi, ki so veljali v RS, kolikor ne nasprotujejo pravnemu redu RS. Taka rešitev pa je bila lahko le začasna, kajti nasprotij s pravnim redom je bilo preveč, da bi vsa že sprejeta kazenska zakonodaja lahko delovala kot enovit sistem.

V tem obdobju se je o prekrških razpravljalo tudi na kongresu na Dunaju. Kongres je sprejel naslednja priporočila:

- sankcije za prekrške naj bodo zmerne in sorazmerne teži kršitve. Odvzem in omejitev prostosti ne more biti določena niti kot sankcija, niti kot morebitno sredstvo za izvršitev druge sankcije;
- višina denarne kazni ne sme bistveno odstopati od višine te kazni za kazniva dejanja;
- omejitve posameznikovih pravic v postopku morajo biti v skladu s težo kršitve. Preventivni odvzem prostosti, nadzorovanje pošte ali telefona nista dovoljena;
- načelo zakonitosti – sankcijo za prekršek je mogoče izreči samo za dejanje, ki je bilo v naprej določeno kot prekršek in je zanj bila določena sankcija;
- subjektivna odgovornost fizičnih oseb;
- načelo domneve nedolžnosti;
- pravica do zagovornika, pravica do zaslišanja;
- postopek lahko vodijo upravni organi, vendar je potrebno zagotoviti sodno varstvo;
- spoštovanje pravice do zasebnosti...

Po letu 1991 se je začelo razmišljati o spremembah področja prava o prekrških. Osnovne smernice, ki so jih hoteli upoštevati:

- prekrškovno pravo je kaznovalno pravo
- prekrške morajo obravnavati sodišča - še posebej tista ravnanja, za katere je predpisana zaporna kazen.

Na podlagi tega je bila leta 1993 ustanovljena delovna skupina, ki je imela nalogo napisati nov zakon o prekrških. Besedilo so pripravili in je bilo usklajeno s smernicami v sodobnih demokratičnih državah, toda še preden je prišel v parlament je bil umaknjen. Verjetno so bile razlog za to volitve tisto leto. Ena od idej je bila ustanovitev posebnih (specializiranih) sodišč za prekrške, ukinilo naj bi se gospodarske prestopke.

1.) ZAKON O ZAČASNI UREDITVI ORGANIZACIJE IN PRISTOJNOSTI OBČINSKIH SODNIKOV ZA PREKRŠKE IN OBČINSKIH JAVNIH PRAVOBRANILCEV (1995)

Ta zakon je moral biti sprejet zaradi spremembe statusa občin in ustanovitev novih občin, ter ostalih sprememb glede občinske samouprave. Občinski sodniki tako niso bili več organi občin, ampak so postali državni organi z imenom »sodnik za prekrške«. Njihove pristojnosti pa so ostale enake. Od tega zakona naprej jih voli državni zbor.

Sodnike za prekrške so še vedno obravnavali **kot del izvršilne in upravne oblasti**:

- funkcija ni trajna
- po pravicah in obveznostih niso bili izenačeni s sodniki rednih in specializiranih sodnikov (npr. plače...)
- predlagal jih ni sodni svet, tako kot ostale sodnike, ampak Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve (KVIAZ).

2.) ODLOČBE USTAVNEGA SODIŠČA – z njimi se bistveno spremeni in uredi status sodnikov za prekrške. Priznано jim je , da so del sodne oblasti in da imajo položaj sodišč:

2a.) ODLOČBA iz leta 1995 - nanaša se ne evropsko konvencijo o človekovih pravicah. "sodnik za prekrške sodi v sodno vejo oblasti in zato ni upravni organ". Pri svoji odločitvi se je US oprlo na 23. člen URS. O obtožbah proti vsakomur odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče; sodi mu lahko samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in sodnim redom. Pri tem so odločili da je treba pojem »obtožba« razlagati širše. Ta pojem obsega vsak akt, ki je naperjen proti posamezniku in se mu z njim lahko izreče kazen (npr. zaporna kazen, varstveni ukrep... – gre za bistven poseg v pravice posameznikov). Zaradi teh razlogov sodniki za prekrške sodijo in morajo zato imeti status sodnika, glede obveznosti in glede pravic.

2b.) ODLOČBA iz leta 1996. Ta se je nanašala na izvolitev sodnikov za prekrške. Ta naj ne bi bila v skladu z ustavo => URS 130 člen: voli jih DZ na predlog sodnega sveta.

Prej je sodnike za prekrške v izvolitev predlagal KVIAZ (njene pristojnosti so določene s poslovníkom DZ – daje predloge za izvolitev, imenovanja in razrešitev funkcionarjev DZ). Od odločbe US, pa do spremembe zakona je minilo več kot 1 leto. Med tem časom ni smel biti imenovan noben nov sodnik. Tako se je število sodnikov za prekrške zmanjševalo, večali pa so se sodni zaostanki.

Leta 1997 je bila sprejeta novela Zakona o prekrških, ki je uvedla SVET SODNIKOV ZA PREKRŠKE. Njegova funkcija je, da izdelava mnenje o kandidatih za izvolitev sodnikov za prekrške. To mnenje se nato predloži sodnemu svetu in ta potem predlaga DZ kandidate za izvolitev. Njihova funkcija je trajna. Glede pravic in dolžnosti so ti sodniki izenačeni z ostalimi.

S temi spremembami so postali sodniki za prekrške dejansko popolnoma samostojni in neodvisni.

V. ZAKON O PREKRŠKIH (ZP-1) - 2005

Popolnoma se spremeni narava organov. Na I. stopnji odločajo upravni organi, zoper katere je možna sodna presoja odločitve.

Kazen zapora je črtana.

Sodniki, ki vodijo postopek o prekrških, morajo izpolnjevati vse pogoje, ki jih morajo izpolnjevati okrajni sodniki (sodniki rednih sodišč) → gre za popolno izenačitev.

Pogoji, ki jih mora izpolnjevati sodnik za prekrške:

- 1.) Državljanstvo + obvladanje jezika
- 2.) Poslovna sposobnost + zdravstvena zmožnost
- 3.) Naziv diplomiran pravnik (diplomira v Sloveniji ali nostrificirana tuja diploma)
- 4.) Pravniški državni izpit
- 5.) Dopolnitev starosti 30 let
- 6.) Sodnik mora biti osebnostno primeren za opravljanje sodniške funkcije (V zakonu je definicija negativna: sodnik ni primeren če se obnaša neprimerno)
- 7.) Sodnik ni smel sodelovati v postopkih kjer so bile kršene človekove pravice
- 8.) Delovne izkušnje – 5 let po opravljenem pravniškem državnem izpitu.

EVROPSKA PROCESNA JAMSTVA V POSTOPKU O PREKŠKIH

Zakaj so odločbe Evropskega sodišča sploh pomembne? – odločbe so pomembne, ker

- določajo prakso (imajo precedenčni pomen)
- imajo velik pomen v konkretnih primerih
- vplivajo na oblikovanje nacionalnih zakonodaj - če sodišče ugotovi, da določena država ne spoštuje EKČP, potem mora ta država spremeniti svojo zakonodajo.

Slovenija evropske konvencije uporablja neposredno – na tistih področjih, ki sploh niso urejena v nacionalni zakonodaji in tam, kjer je nacionalna zakonodaja v nasprotju z evropskimi konvencijami.

Z evropskimi procesnimi jamstvi je mišljeno ali se v postopku o prekrških uporabljata 5. in 6. člen Konvencije Sveta Evrope o človekovih pravicah. Slovenija je to konvencijo ratificirala leta 1994. Ta dva člena določata katere pravice morajo biti zagotovljene posamezniku v primeru kazenske obtožbe. Če gre za kazensko zadevo morajo biti posamezniku zagotovljena naslednja jamstva:

- dostop do sodišča (o zadevi odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče)
- pravica obdolženca da se brani sam ali s pomočjo zagovornika
- pravica obdolženca, da zasliši obremenilne priče
- brezplačna pomoč tolmača
- pravica do molka
- pravica do pravnega sredstva
- in druge

→ odločilnega pomena je, ali neka kršitev predstavlja kazensko zadevo ali ne. Če ne, potem gre lahko za klasični postopek; če ja, potem mora iti za kazenski postopek, kjer se upoštevajo pravice iz EKČP.

Ne glede na to ali državna zakonodaja določa, da gre za disciplinski postopek ali postopek za prekrške, veljajo določbe 5. in 6. konvencije, v primeru da gre za kazensko zadevo.

Evropsko sodišče se srečuje s posameznimi primeri samo, če nekdo uveljavlja svoje pravice iz EKČP v konkretnem primeru. V teh primerih potem sodišče odloča ali je šlo za kazensko zadevo ali ne. Pri tem si je pa do sedaj že postavilo določena merila.

STALIŠČA SODIŠČA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

1. **ÓZTÚRK vs. NEMČIJA (1984)** – je temeljna in najpomembnejša odločba ES

Turški državljani naredi prekršek v Nemčiji – zaletel se je v parkiran avto, bilo je 5.000 DEM škode na obeh vozilih. Njegov prekršek je obravnaval upravni organ in mu izrekel kazen globe v višini 60 DEM. Vložil je ugovor (pravno sredstvo), v katerem je zatrjeval, da je bila odločba izdana brez njegovega zaslišanja. Postopek je prevzelo sodišče. Zaslišan je bil prek tolmača, ker ni znal nemško; zaslišane so bile tudi priče. Nato je umaknil ugovor. Odločba (upravnega organa) je z umikom postala pravnomočna. Sodišče je odločilo samo, da mora nositi vse svoje stroške postopka in tudi stroške tolmača. V primeru, da gre za postopek po 6. členu Konvencije, potem mora biti tolmač plačan s strani države (sodišča). Sodišče za človekove pravice je odločilo, da je šlo za kazensko zadevo in, da mu mora biti tolmač dodeljen brezplačno.

Pogoj za to, da lahko začneš postopek pred Evropskim sodiščem za človekove pravice je, da si izkoristil vso pravno pot v državi.

V tem primeru je sodišče postavilo merila za ugotavljanje, ali gre za kazensko zadevo ali ne. Sodišče jih preverja po vrstnem redu. Ta merila so:

a.) UVRSTITEV KRŠITVE V NACIONALNEM PRAVNEM SISTEMU

- Kazniva dejanja
- Prekrški
- Disciplinski prestopki

Če nacionalni pravni sistem pravi, da gre za kaznivo dejanje, potem se delo ES konča → izkazana je potreba po spoštovanju 6. člena EKČP. Če pa nacionalno pravo dejanje uvršča v katero koli drugo kategorijo, potem lahko ES odloči tudi drugače; torej da ne gre za to kar pravi nacionalni pravni sistem. Sodišče odloča neodvisno od nacionalne zakonodaje.

b.) NARAVA PRAVNEGA PRAVILA, KI DOLOČA KRŠITEV

Tu ES ne izhaja iz konkretnega dejanja, ampak iz predpisa, torej iz konkretnega pravnega pravila, zaradi katerega se je začel postopek. Izhaja iz narave tega pravila. Kaj pa je narava pravila?

- VIDIK DEJANSKEGA STANU = opis ravnanja iz pravnega pravila (ne mešaj z dejanskim stanjem = opis samega dogodka, kaj se je dejansko zgodilo)

Ta vidik je sestavljen iz:

- predmet zavarovane dobrine – kaj je predmet urejanja pravnega predpisa (npr. varnost javnega prometa, življenje...)

- personalno področje uporabe - na kakšen krog ljudi je to pravno pravilo naslovljeno - če je krog storilcev omejen (delicta propria), potem ne gre za kazensko zadevo v smislu 6. člena Konvencije (mora biti močna omejitev mora).

- VIDIK PRAVNIH POSLEDIC

ES ocenjuje vrsto sankcije in njen cilj. Pomembna je zagrožena/predpisana sankcija zadeve ne pa konkretno izrečena kazen. Pomembno je tudi ali ima ta sankcija preventivni ali represivni značaj = pomembna je narava sankcije. Če ima oba značaja, potem gre za kazensko zadevo.

- Preventivni – v smislu generalne prevencije – vplivanje na druge ljudi.
- Represivni – strogost, maščevalnost (specialna prevencija – vplivanje na posameznika) Sodišče ne podaja natančnejših meril.

c.) **VRSTA IN TEŽA SANKCIJE** (če prvi dve merili ne utemeljujeta uporabe kazenskega prava, potem se uporabi še to merilo)

ES upošteva potencialne učinke sankcije na konkretnega obdolženca (kako lahko prizadene obdolženca predpisana sankcija) glede na:

- Vrsto kazni (denarna, zaporna...)
- Zagrožena višina kazni
- Način izvrševanja zagrožene kazni

Kadar je zagrožena prostostna kazen gre načeloma vedno za kazensko zadevo in jo mora obravnavati sodišče.

V primeru, ko je zagrožena denarna kazen sodišče ni postavilo fiksnega zneska. Treba je ugotoviti v konkretnem primeru kolikšen je primeren znesek. Pri tem se upošteva tudi ekonomska situacija države. Gleda se tudi ali ima izrek kazni občutne, daljnosežne posledice za obdolženega.

Če se denarne kazni zaradi neplačila lahko spremenijo v zapor, potem je odvisno v katerih situacijah je to mogoče... in glede na to se potem presoja ali gre za kazensko zadevo ali ne.

2. **ENGEL vs. NIZOZEMSKA (1976)**

Šlo je za kršitev pravil vojaške službe, torej za disciplinsko kršitev. Predpisana je bila zaporna kazen do 2 dni in premestitev. Sodišče je odločilo, da ne gre za kazensko zadevo.

Ali spada disciplinski postopek v katerem je možno izreči zaporno kazen v kazensko zadevo? Ne, ker je kazen kratkotrajna in kazen tudi ne povzroča nobene bistvene slabe stvari za prizadeto osebo.

3. **PALAORO vs. AVSTRIJA (1995)**

Storilec prometnega prekrška zaradi prehitre vožnje na avtocesti. Najprej so ga izmerili iz avtomobila, ki je vozil za njim, ob istem času pa še z radarjem. Bil je 2x obtožen za en prekršek – postopek je vodil upravni organ. Pritožil se je na upravno in kasneje še na ustavno sodišče Avstrije. Obe sta zavrgli njegovo pritožbo, saj nista pristojni za presojanje dejanskega stanja, ampak lahko presojata le pravna vprašanja. Nato išče pravico na sodišču v Strassburgu.

Ali avstrijska upravno in ustavno sodišče ustrezata merilom sodišča po EKČP? – Čeprav gre za sodišče po nacionalni (avstrijski) zakonodaji, pa ne gre za »sodišče« po 6. členu EKČP, ker sodišči dejansko ne moreta presojati dejanskega stanja, ne moreta spreminjati odločbe upravnega organa; ugotavljata lahko samo pravno stanje in razveljavita odločbo in jo vrneta upravnemu organu v ponovno odločanje. – Manjka element razsojanja.

Ugotovitev:

Zadevo je potrebno obravnavati na sodišču in sicer na podlagi dejstev in na podlagi pravnih pravil. Nato se razsoja. Če so sodišča pristojna le za pravna vprašanja, potem dejansko ne sodijo.

Sodišče mora biti neodvisno in nepristransko. Neodvisnost se kaže v postopku volitev in razreševanja sodnikov, imunitete, trajanju mandata...

Sklepi upravnih organov, ki sami ne ustrezajo zahtevam Evropske Konvencije, morajo biti izpostavljeni naknadni kontroli sodnega organa, ki ima polno pristojnost.

⇒ pojem »kazenska obtožba« lahko zajema tudi prekrške, če konkreten primer, pred konkretnim sodiščem, presojan po konkretnem postopku, izpolnjuje merila kazenske zadeve, kot jih je postavilo ESČP. Določila 6. člena EKČP pod določenimi pogoji lahko veljajo tudi v primeru prekrškov. Odločilen argument je pri tem tudi narava sankcije – če lahko pride do odvzema prostosti, potem je velika verjetnost, da gre za kazensko zadevo.

NAČELA PRAVA O PREKRŠKIH

NAČELO ZAKONITOSTI

V **kazenskem pravu** to načelo določa, da:

- mora biti kaznivo dejanje določeno z zakonom (vsi zakonski znaki), določena mora biti sankcija in pa predvideno mora biti kot KD še preden je to dejanje izvršeno
- lex certa – pravilo mora biti določno – mora biti jasno, natančno..., da vemo kaj je kaznivo in kaj ne
- prepovedana je pravna (sklepanje iz splošnih pravnih načel) in zakonska (sklepanje iz drugih z zakonom določenih KD) analogija
- dopustna je analogija intra legem – je sicer nezaželena, a se ji ne moremo izogniti. Zakon določa s katerimi dejanji lahko storimo določeno KD, vendar ne mora določiti prav vseh, zato zakonodajalec na koncu določbe doda »ali na podoben način«. Sodišče mora pri tem zavzemati čim bolj ozko razlago, da ne širi polja KD.

V **pravu o prekrških** se prekrški ne predpisujejo le z zakonom, ampak so lahko predpisani tudi s kakšnim drugim pravnim aktom (uredbo vlade, odlokom občinskega sveta). Gre za rahljanje načela zakonitosti.

Varovalke, ki naj bi zagotavljale uporabo načela zakonitosti kljub razrahljanosti:

- 1) Občinski svet in vlada lahko določijo prekrške le za tisto področje za katero so posebej pooblašteni – za tiste kršitve, ki jih lahko sami določajo kot prekrške, in samo s tistimi predpisi, ki jih lahko sami izdajajo. (npr. cestno-prometno ureditev v konkretnem kraju lahko občine same predpišejo)
- 2) Podzakonski (občinski) predpisi morajo biti v skladu z zakoni in s sistemskim zakonom (ZP-1)

Primer lisic:

- 1996 ustavno sodišče obravnava pritožbo v zvezi s skladnostjo Ljubljanskega občinskega odloka z ZVCP. Zakon (iz leta 1982, ki je takrat veljal) je določal le odstranitev avtomobila, ne pa tudi zadrževanje avtomobilov na kraju storitve prekrška - lisičenje. Zato je bil odlok v nasprotju (neusklajen) z zakonom in ustavno sodišče je razveljavilo odločbe odloka občine.
- Novela ZVCP (1998) omogoča tako odstranitev avtomobilov, kot tudi pooblastilo, da lahko občinski svet uvede lisice in s tam zadrževanje nepravilno parkiranih avtomobilov.
- 2000 nov odlok Ljubljanskega občinskega sveta, ki uvede lisice. Določa tudi višino stroškov priklenitve.
- Pobudnik je na upravno sodišče vložil predlog, da se zadrži objava odloka, ker predpisuje nesorazmeren ukrep. Upravno sodišče je predlog zavrnilo z utemeljitvijo, da ni dovolj argumentiran. Potem se je pobudnik pritožil še na Vrhovno sodišče, ki pa je predlog zavrnilo leta 2001.

NAČELO MATERIALNE RESNICE

Kazenski postopek

Cilj kazenskega postopka:

- v evropskem kontinentalnem sistemu je ugotoviti resnico
- v anglo-ameriškem sistemu pa razrešitev spora v korist stranke z močnejšimi dokazi.

Danes se oba sistema počasi približujeta. V evropskem kontinentalnem sistemu se krepi načelo kontradiktornosti – v ospredju pa je še vedno ugotavljanje materialne resnice. Sodišče ne le, da presoja spor med strankama, ampak je zavezano, da tudi samo ugotavlja dejstva, ki jih ni predlagala nobena stranka.

Pravo o prekrških: načelo materialne resnice je omiljeno s členom 118 ZP-1, ki določa:

Če obdolženec prizna storitev prekrška in je priznanje jasno ter popolno, sodišču ni potrebno zbirati še drugih dokazov.

→ v KP – sodišče mora kljub priznanju ugotavljati dejansko stanje in preveriti obdolženčevo priznanje

Izjeme od načela materialne resnice:

- pri izterjavi denarne kazni na kraju storitve prekrška (ko uradna oseba sama zazna prekršek) – šteje se, da je zaznava uradne osebe resnična
- v skrajšanem postopku – ta se izvede na sodišču (je oblika sodnega postopka), a se odločba izda brez zaslišanja obdolženca.

NAČELO SUBJEKTIVNE ODGOVORNOSTI

Če primerjamo področje prava o prekrških s kazenskim pravom ugotovimo, da obstajajo (kar se tiče subjektivne odgovornosti) med njima 2 razliki:

1. V **KP** je temeljna, osnovna oblika krivde naklep – če zakon (KZ) ne določa kakšna oblika krivde je potrebna, potem je potreben naklep. Dejanje storjeno iz malomarnosti je kaznivo le, če zakon to izrecno določa. Če storilec stori dejanje iz malomarnosti, pa ne gre za kaznivo dejanje, potem lahko odgovarja samo odškodninsko.

V **pravu o prekrških** je temeljna oblika krivde malomarnost. Vsak prekršek je lahko storjen z naklepom ali iz malomarnosti (ali ena ali druga oblika krivde). Za vse prekrške zadošča, da so storjeni iz malomarnosti. Za določena ravnanja pa predpisi izrecno določajo, da so kazniva le, če so storjena z naklepom – naklep mora biti posebej naveden.

Odgovornost za prekršek

9. člen

(1) Za prekršek je odgovoren storilec, ki je storil prekršek iz malomarnosti ali z naklepom.

(2) Predpis o prekršku lahko določi, da je storilec odgovoren samo, če je prekršek storil z naklepom.

Glede vsebine oblik krivde, pa med KP in PP ni razlik.

- naklep – kaznivo dejanje je storjeno z naklepom, če se je storilec zavedal svojega dejanja in ga je hotel storiti (direktni naklep); ali če se je zavedal, da lahko zaradi njegovega ravnanja nastane prepovedana posledica, pa je privolil, da takšna posledica nastane (eventualni naklep);

- malomarnost – kaznivo dejanje je storjeno iz malomarnosti, če se je storilec zavedal, da zaradi njegovega ravnanja lahko nastane prepovedana posledica, pa je lahkomišlno mislil, da jo bo lahko preprečil ali da ne bo nastala (zavestna malomarnost); ali če se ni zavedel, da lahko nastane prepovedana posledica, pa bi se bil po okoliščinah in po svojih osebnih lastnostih tega moral in mogel zavedati (nezavestna malomarnost).

Razmejitev med eventualnim naklepom in zavestno malomarnostjo:

- zavestna sestavina je pri obeh enaka : storilec se mora zavedati vseh zakonskih znakov prekrška, zavedati se mora kakšne posledice lahko nastanejo in zavedati se mora vzročne zveze med dejanjem in posledico;
- voljna sestavina :
 - eventualni naklep – storilec je privolil v nastanek posledice; ni je želel, vendar si je mislil, če bo pač bo.
 - zavestna malomarnost – storilec ni privolil v nastanek posledice; lahkomišlno je mislil, da ta posledica ne bo nastala oz. je lahkomišlno mislil, da jo bo lahko preprečil.

2. Druga razlika v primerjavi s KP se nanaša na subjekte prekrškov.

V **KP** lahko kaznivo dejanje stori fizična in pravna oseba (Zakon o odgovornosti pravnih oseb za KD - ZOPOKD). Glede pravnih oseb je pomembno to, da je dejansko odgovorna »odgovorna« oseba pravne osebe. In še to le za KD, ki jih ta zakon izrecno našteva. Gre za odgovornost posameznika, ki je odgovorna oseba pravne osebe.

Za **prekrške** lahko odgovarjajo:

- Fizična oseba
- Odgovorna oseba
- Pravna oseba

Pravna oseba

- 13. člen ZP-1 izključuje odgovornost republike Slovenije in samoupravne lokalne skupnosti za prekršek. Samo kakšen poseben področni zakon lahko predpiše, da lahko odgovarja odgovorna oseba v državnem organu;
- pravna oseba je odgovorna za prekršek samo, če je to pri konkretnem prekršku posebej, izrecno določeno;
- odgovornost pravne osebe je akcesorna- dopolnilna, pridružilna – vezana je na dejanje neke druge osebe (obstajati mora odgovornost odgovorne fizične osebe + pri posebnem prekršku mora biti določeno, da je pravna oseba lahko odgovorna zanj) – postopki tečejo hkrati;
- za odgovornost pravnih oseb se smiselno uporablja ZOPOKD.

Pogoji za odgovornost pravnih oseb:

- o formalni : pravne osebe odgovarjajo za prekršek samo, če je mogoče ugotoviti, da je bil prekršek storjen v imenu, na račun ali v korist pravne osebe;
 - o materialni : pomembno je protipravno ravnanje organov pravne osebe, pri tem pa se mora pravna oseba okoristiti s prekrškom
- podan mora biti en materialni in en formalni kriterij.

Odgovorna oseba

Stari ZP: Odgovorna oseba je tisti, ki mu je poverjeno določeno področje pri upravljanju vodenju in poslovanju pravne osebe. Npr. direktor, blagajnik, računovodja, skladiščnik, poslovodja,...

Praviloma je odgovorna oseba zaposlena pri pravni osebi, ni pa nujno. Ko delovno razmerje preneha lahko ta oseba vseeno odgovarja za prekrške, ki so bili storjeni v času ko je imela ta status odgovorne osebe.

15. člen ZP-1: ne podaja definicije, podaja pa samo pogoje za odgovornost odgovorne osebe. Njena odgovornost izhaja iz pooblastila na podlagi katerega deluje; z njim so določene tudi njene naloge. To pooblastilo pa mora trajati v času storitve prekrška (vseeno je, če je kasneje pooblastilo preklicano).

SPLOŠNI DEL PRAVA O PREKRŠKIH

Splošni del določa temeljne elemente prekrška. Poleg splošnega dela poznamo tudi materialne določbe (določajo sankcije) in procesni del → delitev Filipčičeve

Stari ZP je opredeljeval naklep, malomarnost, silobran, skrajno silo... ti instituti pa so bili lahko tudi drugačni od tistih, opredeljenih v KZ, zato je prihajalo do zmede.

8. člen ZP-1 določa za te institute smiselno uporabo določb KZ. S tem pridemo do približevanja prava o prekrških s KP (vsaj v temeljnih institutih).

Temeljni elementi prekrška:

- voljnost ravnanja
- protipravnost
- odgovornost za prekršek (ima dva elementa: prištevnost in krivdo)

a.) **VOLJNOST RAVNANJA** (fizične osebe)

Voljnosti sploh ne ugotavljamo, če ne podvomimo vanjo. Voljnost je izključena v primeru absolutne sile, pri njej volja storilca sploh ni bila oblikovana (dejanje, ki je bilo storjeno pod vplivom sile, ki se ji storilec ni mogel upreti).

b.) **PROTIPRAVNOST**

Protipravnost je izključena v primeru:

- silobran (napad) – je tista obramba, ki je neizogibno potrebna, da storilec odvrne od sebe ali koga drugega istočasen protipraven napad. Napadalec je lahko samo človek; pri obrambi pa se usmerimo nazaj proti viru napada in ga poškodujemo (njega ali njegovo dobrino) in s tem storimo kaznivo dejanje.
- skrajna sila (nevarnost) - podana je takrat, kadar stori storilec dejanje, ki ima vse zakonske znake kaznivega dejanja zato, da bi od sebe ali koga drugega odvrnil istočasno nezakrivljeno nevarnost, ki je ni bilo mogoče odvrniti drugače, pri tem pa prizadejano zlo ni večje od zla, ki je grozilo. Nevarnost, ki grozi je lahko povzročila žival, človek ali naravni dogodek; da bi se tej nevarnosti izognili storimo kaznivo dejanje. Pomembna je tudi sorazmernost in ali je nevarnost mogoče definirati na drug primeren način.
- kompulzivna sila (grožnja) – volja je bila tu izoblikovana, a samo zaradi neke sile, ki je delovala na storilca.

Oba instituta sta definirana enako kot v KP. Če je protipravnost izključena potem dejanje ni prekršek. V KP se izda oprostilna sodba, v PP pa se postopek ustavi; ni oprostilne sodbe.

Kako ločiti skrajno silo od silobrana?

Primer: ropar pride v banko in od uslužbenke zahteva denar ali pa ji zagrozi, da jo bo ustrelil:

1. uslužbenka da denar, pri tem pa naredi nekaj formalno protipravnega – formalno samo zato, ker ravna v skrajni sili; vendar pri tem oškoduje banko
2. uslužbenka vzame pištolo in roparja ustrelji – gre za silobran – poškoduje roparjevo dobroto

c.) ODGOVORNOST ZA PREKRŠEK

Odgovornost ima dve sestavini :

- prištevnost
- krivda

PRIŠTEVNOST – se vedno predpostavlja. Ugotavlja se samo takrat, ko se pojavi dvom v storilčevo prištevnost.

16. člen KZ

- (1) Ni prišteven storilec, ki ob storitvi kaznivega dejanja ni mogel razumeti pomena svojega dejanja ali ni mogel imeti v oblasti svojega ravnanja zaradi trajne ali začasne duševne bolezni, začasnih duševnih motenj, duševne zaostalosti ali zaradi kake druge trajne in hude duševne motenosti (neprištevnost).
- (2) Storilec kaznivega dejanja, čigar zmožnost razumeti pomen svojega dejanja ali zmožnost imeti v oblasti svoje ravnanje je bila bistveno zmanjšana zaradi kakšnega stanja iz prejšnjega odstavka, se sme mileje kaznovati (bistveno zmanjšana prištevnost).
- (3) Kazensko je odgovoren tisti storilec kaznivega dejanja, ki si je z uporabo alkohola, mamil ali kako drugače sam povzročil neprištevnost, če je bila pred tem glede kaznivega dejanja podana njegova krivda, ki jo zakon določa za to dejanje.

KRIVDA – poznamo naklep in malomarnost. Malomarnost je temeljna oblika. Sodniki za prekrške v večini primerov niso ugotavljali stopnje krivde storilca → vendar ta mora biti ugotovljena in obrazložena. Če ni ugotovljena in obrazložena, potem je podana bistvena kršitev postopka po členu 155/I-8 ZP-1.

8. če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje sam sebi ali razlogom sodbe; ali če sodba nima razlogov oziroma so razlogi nerazumljivi.

Razlog za izključitev krivde je **zmota** (dejanska ali pravna):

- **DEJANSKA ZMOTA** – lahko izključi odgovornost.
 - ✓ Ožji pomen – zmota o zakonskem znaku
 - ✓ Širši pomen – zmota o okoliščini, ki bi izključevala protipravnost.

Dejanska zmota izključi **naklep**.

Poznamo pa izogibno (neopravičljivo) in neizogibno (opravičljivo) zmoto. Pri izogibni zmoti storilec odgovarja za prekršek, pri neizogibni, pa je odgovornost storilca izključena.

20. člen KZ

- (1) Ni kazensko odgovoren storilec, ki se ob storitvi kaznivega dejanja ni zavedal kakšnega njegovega z zakonom določenega znaka; ali je zmotno mislil, da so podane okoliščine, v katerih bi bilo to dejanje dopustno, če bi bile zares podane.
- (2) Če je bil storilec v zmoti zaradi malomarnosti, je kazensko odgovoren za kaznivo dejanje, storjeno iz malomarnosti, če zakon tudi za takšno dejanje določa kazensko odgovornost.

- **PRAVNA ZMOTA** – vpliva na kazensko odgovornost, če je bila zmota opravičljiva, če je neopravičljiva pa se lahko izreče le milejša kazen.

Pravna zмота se bolj upošteva v PP kot v KP. In ob inflaciji predpisov in zakonodajalcev na področju prekrškov je nujno, da poznamo ta institut.

ZP je pravno zмотo urejal bistveno drugače, kot jo ureja ZP-1. Do leta 1995 je bilo v kazenskem pravu določeno, da pravna zмотa ne more vplivati na kazensko odgovornost storilca, ampak le na izrek blažje sankcije. In tako je veljalo tudi v PP vse do leta 2005.

21. člen KZ

- (1) Ni kazensko odgovoren storilec kaznivega dejanja, ki iz opravičenih razlogov ni vedel, da je to dejanje prepovedano.
(2) Če bi se storilec zmoti lahko izognil, se sme kaznovati mileje.

* opravičljivost je odvisna od konkretnega primera – pravnik se tudi lahko sklicuje na zмотo, vendar so kriteriji za presojo pravne zмотe v KP višji kot v PP.

PRIMER: ZAKON O VARNOSTI NA SMUČIŠČIH

Zakon je bil sprejet 29.11.2002, uporabljati pa se je začel 1.12.2003.

Zgradba (vsebina)zakona:

- ◆ Ureditev smučišča
- ◆ Obratovanje smučišča
- ◆ Pravila reševanja – v primeru poškodbe mora priti na kraj policist in napraviti ogled kraja poškodbe (kot pri storitvi kaznivega dejanja)
- ◆ Kazenske določbe

V zakonu je predviden INŠPEKCIJSKI NADZOR nad izvajanjem določb zakona. Predviden je pa tudi neposredni nadzor nad varnostjo na smučiščih, ki ga opravlja NADZORNA SLUŽBA (nadzorniki). Nadzorniki opravljajo svoje naloge kot javno pooblastilo; in za vsako ravnanje, ki je navedeno kot nevarna vožnja po smučišču, nadzornik lahko storilcu izreče denarno kazen (10.000 – 75.000 SIT). Problem je samo, ker še ni posebnega obrazca za določitev te kazni.

V zakonu je določeno, da smučar ne sme smučati, če je pod vplivom alkohola, prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil in drugih psihoaktivnih snovi. Šteje se, da je smučar pod vplivom alkohola, če ima več kot 0,5g alkohola/kg krvi. V teh primerih pa za obravnavanje ni pristojen nadzornik, ampak policist. Policist odredi preizkus s sredstvi in napravami za ugotavljanje alkohola. Če se ugotovi, da ima posameznik preveč alkohola, ali če odkloni preizkus, kot tudi če odkloni podpis zapisnika, potem mu policist odredi prepoved nadaljnjega smučanja in o tem obvesti upravljavca smučišča (da kršitelju prekliče veljavnost vozovnice in prepreči nakup nove). Poleg tega se smučarju, ki smuča pod vplivom alkohola in tistemu, ki odkloni preizkus lahko izreče denarna kazen od 10.000 – 75.000 SIT.

SANKCIJE ZA PREKRŠKE

Vrste sankcij po ZP iz leta 1983:

a.) KAZNI

- o DENARNA KAZEN (glavna sankcija)
- o ZAPORNA KAZEN – izrekalo se jo je samo za težje kršitve (glavna sankcija)
- o KAZENSKE TOČKE V CESTNEM PROMETU (stranska sankcija)
- o PRENEHANJE VELJAVNOSTI VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA (stranska sankcija)

b.) OPOMIN

c.) **VARSTVENI UKREPI** – vsebinsko so enaki varnostnim ukrepom v KP. Bistvo varstvenih ukrepov pa je bil, da jih je organ lahko izrekel, ko je ocenil, da storilec predstavlja nevarnost za druge. In ni nujno, da je bil varstveni ukrep predviden pri posameznem prekršku.

- o ODVZEM PREDMETOV
- o ZAČASNI ODVZEM MOTORNEGA VOZILA
- o PREPOVED OPRAVLJANJA POKLICA, DEJAVNOSTI
- o PREPOVED VOŽNJE MOTORNEGA VOZILA
- o ODSTRANITEV TUJCA IZ DRŽAVE

d.) **VZGOJNI UKREPI**

- o UKOR
- o ODDAJA V DISCIPLINSKI CENTER
- o STROŽJE NADZORSTVO

Izrečene sankcije za prekrške v obdobju 1997 – 2001:

	1997	1998	1999	2000	2001
Zapor	0,16 %	0,09 %	0,15 %	0,16 %	0,13 %
Denarna kazen	97,5 %	98,5 %	97,5 %	96,3 %	96,5 %
Opomin	2,3 %	1,3 %	2,3 %	3,5 %	3,4 %
Skupaj	193.955	348.243	282.168	263.416	252.796

Izrečene zaporne kazni 1997 - 2001

	1997	1998	1999	2000	2001
Javni red in mir (ogrožanje drugih posameznikov)	37 %	40 %	23 %	22 %	21 %
Varnost CP	60 %	58 %	72 %	74 %	78 %
Javna varnost	2 %	2 %	2 %	2 %	-
Skupaj	318	324	429	417	340

* Največ zapornih kazni je bilo izrečeno za varnost CP zaradi vožnje brez vozniškega dovoljenja.

SANKCIJE PO ZP-1

- ◆ V ZP-1 ne poznamo več izraza »varstveni ukrepi« in »kazen« (da se pokaže, da so prekrški manj nevarni kot kazniva dejanja).
- ◆ Zaporna kazen je črtana iz seznama sankcij.

VRSTE sankcij:

⇒ **GLAVNE SANKCIJE:**

- o GLOBA
- o OPOMIN

⇒ **STRANSKE SANKCIJE** – izrečejo se lahko le ob glavni sankciji:

- o KAZENSKE TOČKE V CESTNEM PROMETU S PRENEHANJEM VELJAVNOSI VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA

- o PREPOVED VOŽNJE MOTORNEGA VOZILA
- o IZGON TUJCA IZ DRŽAVE
- o ODVZEM PREDMETOV

⇒ **VZGOJNI UKREPI:**

- o UKOR
- o NAVODILA IN PREPOVEDI
- o NADZORSTVO

1. GLOBA – ima naravo denarne kazni

Predpiše se jo lahko v:

- določenem znesku
- razponu
- večkratniku ali v procentu (npr. večkratnik davka, carine, ki bi jo moral nekdo plačati; ne sme pa se preseči maksimalne globe, določene v ZP-1).

Višina globe je odvisna od subjekta in predpisa, ki jo določa.

ZP-1 določa splošni minimum in splošni maksimum za posameznega storilca prekrška:

- posameznik: 10.000 – 300.000 SIT
- odgovorna oseba: 10.000 – 1mio SIT
- pravna oseba: 100.000 – 30mio SIT
(zneskov ni treba znati)

Če se globa določi v odloku LS, potem se kazen mora gibati v nižjem razponu, kot je določeno z zakonom.

Globa mora biti plačana v roku 8 dni do 3 mesecev (lahko se plačuje obročno na prošnjo posameznika).

Če se ne plača v določenem roku, mu sodišče lahko izreče uklonilni zapor → smisel tega je, da se storilca prisili k spoštovanju izdane odločbe, prisili se ga k plačilu globe. In ne gre za nadomestno kazen. Ko je posameznik odslužil kazen uklonilnega zapora (traja dokler storilec ne plača globe, a max. 30 dni), potem mora globo še vedno plačati, če ne plača, gre v prisilno izterjavo.

Sodišče pa lahko odloči, da gre odločba takoj v prisilno izterjavo in ne določi uklonilnega zapora → kdaj sodišče odloči eno in kdaj drugo zakon nič ne določa in zaradi tega je pomanjkljiv.

Tisti, ki dobi odločbo za napotitev v zapor, lahko sodišču predlaga, da bi namesto globe opravil določeno število ur dela v korist samoupravne lokalne skupnosti – največ 30 ur (odvisno od višine teže storjenega prekrška). Sodišče mu lahko ugodi ali ne, pri tem pa upošteva:

- premoženjsko stanje kršitelja
- možnost plačila
- okoliščine primera.

Delo v korist lokalne skupnosti: o tej možnosti mora biti storilec prekrška obveščen v odločbi, vendar pri nas takega pravnega pouka ni možno dati, ker ni določenih katera dejanja naj bi storilec opravljal. Vprašanje je tudi kateri organ naj bi skrbel za organizacijo teh del.

Prisilna izterjava: pri njej se začne poseben postopek, ki je zelo dolgotrajen in tudi ni možen, če nimaš rednih dohodkov, zato se najprej izreče uklonilni zapor. Ta pa je vprašljiv, ker v PP ni več predpisana zaporna kazen (zaradi evropskega sodišča za ČP, ki pravi, da so prekrški tako mila dejanja, da to ne bi bilo upravičeno) in če je izrečena globa, je nelogično, da s hujšo sankcijo hočemo nekoga prisiliti, da izvrši blažjo sankcijo.

Uklonilnega zapora pa se **ne** more določiti:

- za globo na podlagi plačilnega naloga – to je posebna vrsta postopka, ki ga izvedejo prekrškovni organi na samem mestu. Takrat je možna samo prisilna izterjava.
- mladoletniku, ki ni plačal globe.

V zakonu je določeno tudi, da se tistemu storilcu, ki ne plača globe, lahko ne izda določenega potrdila ali odločbe iz upravnega postopka (konkretno naj bi to določil drug zakon), vendar mora biti to vezano na naravo prekrška (biti mora neka povezava, npr. če storilec prehitro vozi, potem ne moremo reči, da mu ne izdamo gradbenega dovoljenja).

Globa	Denarna kazen (KP)
Vedno je v denarnem znesku	Lahko se določi tudi v obliki dnevnik zneskov
Lahko je predpisana v razponu ali v določenem znesku	Vedno je predpisana v razponu
Možna je izterjava na kraju samem (plačilni nalog)	Ni možna izterjava na kraju samem

2. OPOMIN: izreče se namesto globe

21. člen

(1) Opomin sme prekrškovni organ in sodišče izreči za prekršek, storjen v takih olajševalnih okoliščinah, ki ga delajo posebno lahkega.

(2) Opomin se sme izreči tudi, če je prekršek v tem, da ni bila izpolnjena predpisana obveznost, ali je bila s prekrškom povzročena škoda, storilec pa je pred izdajo odločbe oziroma sodbe o prekršku izpolnil predpisano obveznost oziroma popravil ali povrnil povzročeno škodo.

3. KAZENSKÉ TOČKE V CESTNEM PROMETU S PRENEHANJEM VELJAVNOSTI VOZNIŠKEGA DOVOLJENJA:

- izrečejo se samo, če so predpisane za konkretni prekršek
- izreče se lahko 1 – 18 točk : če je izrečenih 18 točk, pomeni da storilcu avtomatično preneha veljavnost voznškega dovoljenja (voznški izpit je potrebno delati ponovno). Vozniško dovoljenje preneha veljati tudi, če je bilo več prekrškov in je skupni seštevek kazenskih točk enak 18.
- Doba seštevanja kazenskih točk je 3 leta

Prejšnji zakon:

- Možnih največ 7 kazenskih točk
- Doba seštevanja je bila 2 leti

Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP) določa:

148. člen

(1) Oseba, ki ji je v postopku za prekršek izrečeno prenehanje veljavnosti voznškega dovoljenja, mora na poziv upravne enote oddati voznško dovoljenje. Če oseba ne odda voznškega dovoljenja v roku, določenem v pozivu, ji ga odvzamejo policisti na njene stroške. **Novo voznško dovoljenje lahko pridobi po prvem izrečenem prenehanju veljavnosti voznškega dovoljenja po šestih mesecih, po drugem prenehanju po enem letu, po nadaljnjih izrečenih prenehanjih pa po dveh letih od dneva oddaje voznškega dovoljenja.** Pogoji za pridobitev novega voznškega dovoljenja je, da taka oseba ponovno opravi voznški izpit.

(2) Če je imela oseba iz prejšnjega odstavka v voznškem dovoljenju, za katerega ji je bilo izrečeno prenehanje veljavnosti, vpisanih več kategorij motornih vozil, se ji v voznško dovoljenje vpišejo vse te kategorije, če opravi voznški izpit za motorna vozila tiste oziroma tistih kategorij, s katerimi je storila prekršek ali prekrške, za katere so ji bile izrečene kazenske točke in izpolni druge pogoje za izdajo voznškega dovoljenja, določene v prvem odstavku tega člena.

130. člen

(3) Voznika, učitelja vožnje ali spremljevalca, ki ravna v nasprotju s prvim odstavkom tega člena, se kaznuje za prekršek z globo:

a) če ima do vključno 0,50 grama alkohola na kilogram krvi ali do vključno 0,24 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, s 30.000 tolarjev. Vozniku motornega vozila, učitelju vožnje in spremljevalcu se izreče tudi 3 kazenske točke;

b) če **ima več kot 0,50 do vključno 0,80 grama alkohola na kilogram krvi** ali več kot 0,24 do vključno 0,38 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, s **40.000 tolarjev**. Vozniku motornega vozila, učitelju vožnje in spremljevalcu se izreče tudi **4 kazenske točke**;

c) če ima **več kot 0,80 do vključno 1,10 grama alkohola na kilogram krvi** ali več kot 0,38 do vključno 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, s **60.000 tolarjev**. Vozniku motornega vozila, učitelju vožnje in spremljevalcu se izreče tudi **5 kazenskih točk**;

d) če ima **več kot 1,10 grama alkohola na kilogram krvi** ali več kot 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, z **najmanj 120.000 tolarjev**. Vozniku motornega vozila, učitelju vožnje in spremljevalcu se izreče tudi **najmanj 10 kazenskih točk in prepoved vožnje motornega vozila**.

→ prepoved vožnje motornega vozila se ne more izreči pri prenehanju veljavnosti vozniškega dovoljenja (torej pri izreku 18 KT)

4. PREPOVED VOŽNJE MOTORNEGA VOZILA:

Stari ZP je določal prepoved vožnje motornega vozila kot varstveni ukrep – sodnik se je lahko sam odločil, ali bo izrekel ta ukrep ali ne (ni nujno, da je bil napisan pri prekršku). Lahko pa je izrekel 1 – 6 mesecev prepovedi.

Sedaj je to stranska sankcija, ki se lahko izreče le, če je predpisana pri konkretnem prekršku. Lahko pa se izreče za **1 mesec – 1 leta**.

Osnovne razlike med ZP in ZP-1 glede sankcij:

- v ZP-1 ni več posamičnih skupin sankcij, prej so bile to kazni (pomenila je moralni očitek storilcu zaradi dejanja, ki ga je storil v preteklosti) in varstveni ukrepi (obrnjeni so v prihodnost, da se odstrani nevarnost, da bi storilec ponovil prekršek). Danes imamo enotno kategorijo sankcij (glavne in stranske sankcije) – poudarjeno je načelo monizma.
- sedaj ni več zaporne kazni, niti denarne kazni (namesto nje imamo globo)
- v primeru denarne kazni (globe) je razlika v načinu izterjave – ni več zavora, sedaj je samo uklonilni zapor.

KAZNOVALNA POLITIKA (primerjava KP in PP)

Nevarnost storitve prekrška je bistveno manjša kot pri kaznivem dejanju, zato naj bi bila tudi sankcija za prekršek blažja.

Pri nas se za storitev kaznivega dejanja največkrat izreče:

- pogojna obsodba – 75% ... storilec je ne dojemata kot prave kazni (odpre se kazenska evidenca, a storilec normalno živi naprej)
 - pomeni grožnjo z zaporno kaznijo, če storilec ne bo ravnal po predpisih
- zaporna kazen – 16 – 17%
- denarna kazen – 5 %

Za storilca prekrška, pa se največkrat izreče denarna kazen (glej nazaj razpredelnice).

Javno mnenje je bilo, da je kaznovalna politika sodnikov za prekrške hujša kot kaznovalna politika rednih sodnikov.

Do uveljavitve Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških (2000) je slovensko kaznovalno pravo poznalo tri vrste kaznivih ravnanj:

- prekrške
- gospodarske prestopke (ukinjeni s to novelo zakona; spremenijo se v prekrške)
- kazniva dejanja
- (disciplinske prestopke – sankcije so omejene na okvir določene organizacije; gre za kršitve delovnih obveznosti, določenih s pogodbo civilnega prava, ki imajo za posledico nastop civilnih sankcij).

Razmerje med kaznivimi ravnanji: odgovornost storilca za hujšo vrsto kaznivega ravnanja izključuje njegovo odgovornost za milejše kaznivo ravnanje. To pravilo pa je uporabno samo, če je najprej ugotovljena odgovornost za hujše kaznivo ravnanje.

Če je nekdo obravnavan za prekršek in mu je za to tudi izrečena sankcija, pa se potem ugotovi, da je bilo z dejanjem storjeno kaznivo dejanje in ne prekršek, potem se prejšnja sankcija (za prekršek) všteje v izrečeno sankcijo za kaznivo dejanje. Problem se pokaže le pri kaznih, ki niso istovrstne (npr. kazenske točke, stranske sankcije – kako to vštetiti v kazen zapora).

- primer: prometna nesreča, nastala je lahka telesna poškodba, kasneje se ugotovi, da gre za hudo telesno poškodbo (kaznivo dejanje).
- ZP pozna za storilce prekrškov zoper varnost cestnega prometa sankcijo »kazenske točke«, ki je KZ ne pozna in je ni mogoče vštetiti v kazen, izrečeno za kaznivo dejanje.
 - Če je treba vštetiti denarno kazen, izrečeno za prekršek v zaporno kazen za kaznivo dejanje, se uporabi člen KZ, ki določa, da so dan odvzema prostosti, dan pripora, dan mladoletniškega zapora, dan zapora in dva dnevna zneska denarne kazni oz. 10.000 SIT, če je bila denarna kazen izrečena v določenem znesku, pri vsakem vštevanju izenačeni.
 - Sankciji prepoved vožnje motornega vozila in izgon tujca iz države sta po vsebini podobna prepovedi vožnje motornega vozila in izgonu tujca iz države, ki sta v KZ opredeljena kot stranski kazni.
 - Sankcija odvzema predmetov je po vsebini podobna ali enaka varnostnemu ukrepu enakega imena v KZ.

POTEK POSTOPKA O PREKRŠKIH

Prekrškovni organi (policija, carina, inšpektorji, davčni organi) vodijo t.i. **hitri postopek**, ki naj bi bil pravilo, **redni postopek** pred sodišči (na I. stopnji) pa le izjema.

52. člen ZP-1 taksativno našteva kdaj ta postopek ni mogoč, potem pa kljub tem prepovedim določa, da je hitri postopek mogoč tudi v teh taksativno naštetih primerih, če drug zakon tako določi. Vendar pa to ni dopustno, ko gre za predpisano stransko sankcijo izgon tujca iz države.

52. člen

- (1) O prekrških se odloča po hitrem postopku, razen v primerih, ko zakon določa drugače.
- (2) Hitri postopek ni dovoljen:
- če je z dejanjem nastala telesna poškodba;
 - če je za prekršek poleg globe predpisana stranska sankcija oziroma če prekrškovni organ ali predlagatelj postopka glede na naravo kršitve oceni, da so podani pogoji za izrek stranske sankcije po tem zakonu;
 - če je potrebno odločiti o premoženjsko pravnem zahtevku;
 - proti mladoletnim storilcem prekrškov;
 - za prekrške s področja obrambnih dolžnosti;

– v drugih primerih, ko je z zakonom tako določeno.

(3) Hitri postopek se lahko izvede tudi v primerih iz prejšnjega odstavka, če zakon tako določa. V hitrem postopku ni mogoče izreči stranske sankcije izгона tujca iz države.

(4) V hitrem postopku se storilcu izreče globa v znesku, v katerem je predpisana, če je predpisana v razponu, pa se izreče najnižja predpisana mera globe, če z zakonom ni določeno drugače.

Kateri postopek se bo vodil, je odvisno od narave, teže prekrška.

Stari ZP: vrsta postopka je bila odvisna kako je bila predpisana denarna kazen. Če je bila predpisana v absolutnem znesku, potem se je lahko izdal plačilni nalog na kraju samem.

Prekrškovni organ po uradni dolžnosti ali na predlog začne obravnavati storilca prekrška. Pri tem pa lahko:

- začne voditi **hitri postopek**, ki se zaključi z **odločbo o prekršku**;
- na sodišče za prekrške predloži **obdolžilni predlog** (v primerih, ko ni dovoljeno voditi hitrega postopka). Na podlagi tega predloga steče redni sodni postopek.

ZNAČILNOSTI RAVNANJA PREKRŠKOVNEGA ORGANA V HITREM POSTOPKU

Prekrškovni organ, ki izve za prekršek ali ga zazna sam, ima več možnosti ravnanja:

↳ Se odloči, da odločbe o prekršku ne bo izdal, če ugotovi, da:

- prekršek ni bil storjen
- nima dovolj dokazov
- je pregon zastaral
- pregon ni mogoč.

Poudarjeno je **OPORTUNITETNO NAČELO**: prekrškovni organ se lahko odloči, da ne bo naredil nič, tudi če vidi, da je bil prekršek storjen. To možnost ima, če presodi, da:

- gre za neznatni pomen prekrška:
 - storjen prekršek
 - nizka predpisana sankcija
 - posebne okoliščine
 - ni škodljivih posledic
- je bil prekršek storjen v posebnih okoliščinah
- je stopnja storilčeve odgovornosti nizka
- je to potrebno zaradi osebnosti storilca.

54. člen

Za prekršek neznatnega pomena šteje prekršek, za katerega je predpisana samo globa, ki je bil storjen v okoliščinah, ki ga delajo posebno lahkega in pri katerem ni nastala oziroma ne bo nastala škodljiva posledica.

↳ Storilca ustno opozori

Pri tem pa mora iti za prekršek neznatnega pomena in prekrškovni organ mora oceniti, da je ustno opozorilo dovolj.

Stari zakon je poznal samo pisno opozorilo. O tem se je vodila tudi evidenca in nisi mogel biti opozorjen več kot 2x.

53. člen

(1) Pooblaščen uradna oseba prekrškovnega organa lahko namesto izreka globe, kršitelja ustno opozori, če je storjeni prekršek neznatnega pomena in če pooblaščen uradna oseba oceni, da je glede na pomen dejanja opozorilo zadosten ukrep.

- (2) Pooblaščen uradna oseba iz prejšnjega odstavka na kraju samem kršitelju pred opozorilom predoči storjeni prekršek.
(3) Prekrškovni organ lahko vodi evidenco izrečenih opozoril, vendar pri tem ne sme obdelovati osebnih podatkov.

☛ Se odloči, da bo vodil hitri postopek

Hitri postopek lahko vodi pooblaščen oseba znotraj prekrškovnega organa s V. stopnjo izobrazbe, za izdajo odločbe pa je potrebna VII. stopnja izobrazbe.

Prekrškovni organ hitro, brez odlašanja in enostavno ugotovi dejansko stanje. Pri tem nima dolžnosti ustno zaslišati osebe zoper katero vodi postopek. Domnevni storilec se lahko izjasni o zadevi, če pa se ne more, potem ga prekrškovni organ obvesti pisno, da se lahko izjasni tudi pisno. Če se oseba ne izjasni pisno, potem to ni ovira, da o postopku ne bi bilo odločeno; vendar pa mora ta oseba v primeru, da vložijo pravno sredstvo, pojasniti zakaj ni dala pisne izjave.

55. člen

(1) Prekrškovni organ po uradni dolžnosti brez odlašanja, hitro in enostavno ugotovi tista dejstva in zbere tiste dokaze, ki so potrebni za odločitev o prekršku.

(2) Prekrškovni organ pred izdajo odločbe o prekršku kršitelja, ki se ob ugotovitvi ali obravnavanju prekrška ni mogel izjaviti o prekršku in ni mogel biti poučen o pravicah iz tega odstavka, pisno obvesti o prekršku in pouči, da se lahko pisno izjavi o dejstvih oziroma okoliščinah prekrška v roku petih dni od prejema obvestila ter da mora navesti vsa dejstva in dokaze v svojo korist, ker jih sicer v postopku ne bo več mogel uveljavljati.

Hitri postopek se konča z izdajo pisne odločbe, ki ne vsebuje dokazne ocene (ocena ali verjeti nemu dokazu ali ne in zakaj).

Pravno sredstvo zoper odločbo o prekršku se imenuje **zahteva za sodno varstvo** (če bi šlo za pritožbo, bi o tem odločal prekrškovni organ na II. stopnji). Posledica te zahteve je, da steče redni postopek pred sodišči. Zahteva načeloma zadrži izvršitev odločbe o prekršku, izjemoma pa ne zadrži ko gre za kazni nižje od 25.000 SIT.

V pravnem pouku mora biti navedeno, da v sodnem postopku ne velja prepoved reformatio in peus (položaj storilca prekrška se lahko poslabša). Če sodišče ugotovi drugačno dejansko stanje, kot ga je ugotovil prekrškovni organ, potem lahko izreče hujšo sankcijo. Razlog tega je, da se zmanjša število pravnih sredstev.

Ko je vložena zahteva za sodno varstvo, lahko prekrškovni organ sam odpravi odločbo o prekršku ali pa jo spremeni in to novo odločbo pošlje storilcu (tu je podobnost z ZUP – pride do njegove smiselne uporabe); če prekrškovni organ tega ne stori, potem odločbo pošlje naprej sodišču.

IZDAJA PLAČILNEGA NALOGA je druga oblika hitrega postopka

Pri tem postopku je bistveno, da storitev prekrška zazna sama pooblaščen oseba (lahko tudi z uporabo tehničnih sredstev). Storilcu se na kraju storitve prekrška izda **plačilni nalog**, ki je oblika odločbe o prekršku. Če plačlaš znesek na položnici v roku 8 dni, potem lahko plačlaš le polovico.

Pravno sredstvo zoper plačilni nalog je tudi **zahteva za sodno varstvo**. Pri čemer velja:

- ni prepovedi reformatio in peus
- šteje se, da je bila izrečena celotna globa in ne tisa polovica, če plačlaš položnico v 8 dneh.

(v odločbi iz leta 2003: če storilec prekrška plača, potem to pomeni, da se strinja s sankcijo in odpade pravica do pravnega sredstva. Če kljub temu vložijo pravno sredstvo, se šteje da je bila izrečena celotna globa. – sporno)

Če se globe ne plača v roku in če storilec ne vložijo pravnega sredstva, pride do **prisilne izterjave** – tu ni ukлонilnega zapora.

Stari zakon: uradna oseba je morala sama zaznati prekršek, globa je morala biti predpisana v absolutnem znesku.

ZP-1: tudi za globo, ki je predpisana v razponu se lahko izda plačilni nalog, a se mora izreči najnižji znesek

Problem tajnega sledenja – vprašanje ali je dopustno tako sredstvo zoper prekrške, ki so blažji od kaznivih dejanj. Pri kaznivih dejanjih pa je tajno sledenje dopustno le v izjemnih primerih.

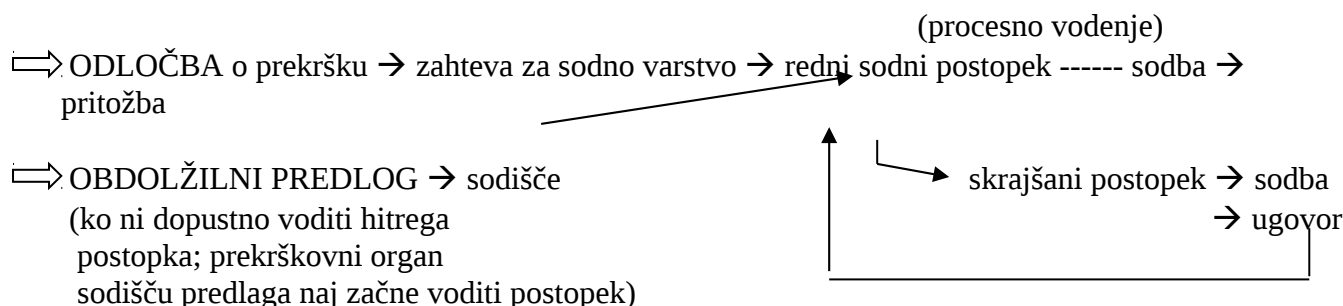
INSTITUTI UPRAVNEGA POSTOPKA, KI SE UPORABLJAJO V HITREM POSTOPKU:

- možnost, da prekrškovni organ sam spremeni odločbo v primeru vložitve pravnega sredstva;
- izločitev uradne osebe;
- pravila zastopanja;
- uporaba jezika;
- vročanje – če naslovnika pri osebni vročanju ni možno najti, potem se mu pusti obvestilo naj prevzame pošiljko v roku 15 dni; če tega ne stori, se pošiljka pusti pri naslovniku, v njegovem nabiralniku in se šteje za vročeno.

Pošiljke ki se pošljejo storilcu prekrška (primer):

- ↳ poziv naj v 5 dneh poda pisno izjavo o prekršku – če ne prebere sploh ne ve, da teče postopek proti njemu
- ↳ odločba o prekršku – če ne prebere lahko zamudi rok za vložitev pravnega sredstva/ne plača sankcije → sodišče lahko določi uklonilni zapor
→ takšen način vročanja po mnenju Filipčičeve ni primeren

PREKRŠKOVNI ORGAN

- ❖ sodba ima enako pravno moč kot odločba o prekršku
- ❖ pri procesnem vodenju sodišče uporabi ZP-1 ali ZKP, če se ZP-1 nanj sklicuje
- ❖ temeljno načelo sodnega postopka je PREDLAGALNO (AKUZATORNO) načelo; sodni postopek ne more steči po uradni dolžnosti, vedno mora biti podan obdolžilni predlog ali zahteva za sodno varstvo
- ❖ v SKRAJŠANEM postopku se izda sodba brez zaslišanja obdolženca. Če je podan ugovor zoper to sodbo, se začne redni sodni postopek, prejšnja sodba pa se razveljavi
- ❖ v sodnih postopkih, ki tečejo na zahtevo za sodno varstvo, ni možen skrajšani postopek → ker obdolženec že prej, v hitrem postopku, ni imel možnosti zaslišanja

- ❖ v primeru pritožbe so pritožbeni razlogi različni pri postopku na zahtevo za sodno varstvo in pri postopku na predlog

REDNI SODNI POSTOPEK

1) NA ZAHTEVO ZA SODNO VARSTVO

Ko prekrškovni organ prejme pravno sredstvo (zahtevo za sodno varstvo), ima dve možnosti:

- da zahtevo pošlje naprej sodišču
- da sam spremeni ali odpravi odločbo o prekršku. Pri tem pa se lahko izvede še kakšen nov dokaz... Po tem odločbo pošlje tistemu na katerega se nanaša in ta, če se ponovno ne strinja z odločitvijo, ponovno vloži zahtevo za sodno varstvo.

Pravno sredstvo načeloma zadrži izvršitev odločbe, vendar ne vedno (če je v odločbi o prekršku izrečena globa do 25.000 SIT; vendar pa lahko na predlog vlagatelja pravnega sredstva sodišče odloči, da pravno sredstvo zadrži izvršitev odločbe, če bi izvršitev povzročila nesorazmerno škodo). V PP imamo torej **DELNO SUSPENZIVNOST**.

- če posameznik že pred pravnim sredstvom plača globo, pa je potem v sodnem postopku odločba spremenjena, potem ima ta pravico, da od države terjaja povrnitev škode in vse stroške, ki so mu pri tem nastali.

- 59. člen

Razlogi, za vložitev zahteve za sodno varstvo:

- **kršitev materialnega prava:** prekršene so bile določbe splošnega dela ZP-1 ali določbe področnih zakonov → če sodišče ugotovi kršitev, odpravi odločbo in izda sodbo o prekršku;
- **absolutne bistvene kršitve postopka** (so primerljivi s pritožbenimi razlogi zoper sodbo, a so skrčeni) – so kršitve, ki bistveno vplivajo na položaj posameznika in njegove pravice v postopku;
- **zmotna in nepopolna ugotovitev dejanskega stanja:** vlagatelj zahteve, ki se sklicuje na ta razlog in navaja nova dejstva, mora navesti tudi razloge, ki kažejo na to, da jih brez svoje krivde ni mogel navesti že prej (pred prekrškovnim organom, ko je pozvan naj da izjavo) → če sodišče ugotovi, da je bilo dejansko stanje res zmotno ali nepopolno ugotovljeno, potem dopolni dokazni postopek, izvede nove dokaze in izda sodbo;
- **izrečena sankcija** (zajema tudi premoženjskopravne zahtevke in stroške postopka): → sodišče lahko spremeni odločbo in izda sodbo.

Pravni pouk v odločbi o prekršku: storilca je potrebno opozoriti na neveljavnost prepovedi reformatio in peus v sodnem postopku.

- neveljavnost prepovedi reformatio in peus naj bi odvrčalo ljudi od vlaganja neutemeljenih zahtev za sodno varstvo (prav tako tudi nesuspendivnost, če je kaznen nižja od 25.000 SIT)

Ko sodišče dobi zahtevo za sodno varstvo ima štiri možnosti:

- jo zavrne, ker zahteva ni utemeljena
- zavže zahtevo, ker niso podane procesne predpostavke
- odpravi odločbo o prekršku in izda sodbo
- spremeni odločbo o prekršku.

Zoper sodbo se obdolženec lahko PRITOŽI (pritožba je omejena, če teče postopek na podlagi obdolžilnega predloga). Razlogi za pritožbo:

- sodba izdana v škodo storilca v primerjavi z odločbo o prekršku (storilec je s sodbo v slabšem položaju)
- v primeru, če je sankcija v sodbi ista kot v odločbi, potem se lahko vloži pritožba, če je bila v odločbi izrečena višja globa od najnižje predpisane mere za prekršek, stranska sankcija ali odvzem premoženjske koristi ali odločeno o premoženjskopravnem zahtevku.

2) OBDOLŽILNI PREDLOG

Obdolžilni predlog se poda, ko se ne more voditi hitrega postopka (52. člen – glej nazaj). Vloži ga lahko prekrškovni organ (policija, inšpektor... - tisti, ki je določen za nadzor nad izvajanjem zakona) ali državni tožilec.

Ko sodišče prejme obdolžilni predlog, lahko:

- ga zavrne, ker ni pogojev za začetek postopka; in izda sodbo o zavrnitvi predloga
- izvede postopek (redni ali skrajšani) in izda sodbo.

a) SKRAJŠANI POSTOPEK (129a. člen)

Skrajšani postopek se opravi brez zaslišanja obdolženca, prav tako ni potrebno izvajati dokazov; vse se opravi na podlagi obdolžilnega predloga.

Možne sankcije:

- globa + stranske sankcije :
 - kazenske točke v cestnem prometu
 - odvzem predmetov
 - prepoved vožnje motornega vozila

NE more pa se izreči sankcija »izgon tujca« ali »vzgojni ukrep« (vzgojni ukrep se lahko izreče samo v rednem sodnem postopku).

Obdolženec izve, da je zoper njega tekel postopek šele, ko mu je vročena sodba (vročitev se opravi po ZKP). In zato ima obdolženec možnost vložiti UGOVOR zoper sodbo. V ugovoru obdolženec samo reče, da se ne strinja z izrečeno sodbo; sodba se razveljavi in začne teči redni sodni postopek. V tem primeru **VELJA prepoved reformatio in peus** (sodba, ki bo izdana v tem rednem postopku, ne sme biti manj ugodna za obdolženca, kot tista, ki je bila izdana v skrajšanem postopku).

b) REDNI POSTOPEK

Po končanem postopku lahko sodišče:

- ustavi postopek s sodbo – zaradi formalnih razlogov ali ker ni dovolj dokazov, da je storilec storil prekršek → tu ni zavrnilne ali oprostilne sodbe
- izda sodbo.

! rokov za vlaganje pravnih sredstev ni potrebno vedeti !

Zoper odločitev sodišča je možna PRITOŽBA. Razlogi zanjo so podobni razlogom v ZKP:

- kršitev materialnega prava

- absolutne bistvene kršitve postopka
- zmotna in nepopolna ugotovitev dejanskega stanja
- izrečena sankcija.

Pritožbo obravnava višje sodišče. Ta lahko:

- pritožbo zavrne kot neutemeljeno, potrdi sodbo sodišča I. stopnje
- ugodi pritožbi:
 - izda novo sodbo
 - razveljavi sodbo in jo vrne sodišču I. stopnje.

KDAJ SE UPORABLJAJO DOLOČBE ZKP?

67. člen

Kolikor s tem zakonom ni drugače določeno, se v rednem postopku smiselno uporabljajo določbe zakona o kazenskem postopku o:

- jeziku v postopku,
- vlogah in zapisnikih,
- vročanju pisanj,
- rokih,
- zaslišanju obdolženca,
- zasliševanju prič,
- izvedenstvu,
- hišni in osebni preiskavi,
- zasegu in odvzemu predmetov,
- glavni obravnavi v skrajšanem postopku pred okrajnim sodiščem,
- hrambi in upravljanju zaseženih predmetov in začasnem zavarovanju zahtevka za odvzem premoženjske koristi.

UKREPI ZA ZAGOTOVITEV OBDOLŽENČEVE NAVZOČNOSTI PRI VODENJU POSTOPKA

Gre za omejitev svobode gibanja.

ZKP pozna: pripor, prisilno privedbo in pridržanje.

V ZP-1 poznamo 3 oblike:

- o Pridržanje
- o Privedba
- o Varščina

1. PRIDRŽANJE (108., 109. člen)

Poznamo več oblik pridržanja.

a.) Pridržanje s sodno odredbo

Podan pa mora biti:

- utemeljen sum o storitvi prekrška; poleg tega pa tudi:
 - ni znana istovetnost obdolženca

ali - obdolženec nima prebivališča in obstaja sum na begosumnost.

(ni razloga ponovitvene nevarnosti, tako kot je to določeno v ZKP)

Čas trajanja tega pridržanja je največ 24 ur. V tem času je potrebno pridržanega zaslišati in izdati odločbo o prekršku ali pa ga izpustiti.

Obdolženec, ki je pridržan, pa mora biti poučen o vseh njegovih pravicah (miranda).

b.) Pridržanje do iztreznitve

Pogoji za pridržanje:

- o Oseba zalotena pri prekršku
- o Storilec je pod vplivom alkohola ali drugih psihoaktivnih snovi
- o Ponovitvena nevarnost

Čas trajanja tega pridržanja je največ 12 ur.

Posameznik je lahko pridržan na podlagi odredbe sodišča ali prekrškovnega organa.

2. PRIVEDBA

Privedba je drug ukrep za zagotovitev navzočnosti. Možna je privedba tudi proti volji domnevnega storilca prekrška.

Zakon o Prekrških pozna dve obliki privedbe:

a. Brez odredbe (privedba osebe, zalotene pri prekršku) – 110. člen

- ✓ Flagranten delikt (oseba je zalotena pri storitvi prekrška)
- ✓ Ponovitvena nevarnost
- ✓ Istovetnost storilca ni znana
- ✓ Begosumnost

Storilca je potrebno v tem primeru brez odlašanja privedi k preiskovalnemu sodniku. Kaj če takrat sodišče nima uradnih ur? – pridržanje brez sodne odredbe je možno do 12 ur, sodišča pa imajo tudi organizirana dežurstva (in ni problema v primeru praznikov) – dežurnega sodnika se pokliče in 12 ur je dovolj, da ta pride na sodišče.

b. Z odredbo – 116. člen

Ko postopek že teče pa se obdolženec noče odzvati vabilu (ne pride in ne opraviči svojega izostanka), v vabilu pa je bil opozorjen, da bo v primeru, da se na vabilo ne bo odzval priveden. Ali pa ko obdolžencu ni mogoče vročiti vabila zaradi njegovega izmikanja (s privedbo se onemogoči zavlačevanje postopka).

3. VARŠČINA – 113. člen

Varščina se določi v primeru:

- ✓ Begosumnosti
- ✓ Če je nevarnost pobega v tujino

V praksi se varščina redko uporablja.

VŠTEVANJE ČASA PRIDRŽANJA

Čas pridržanja se všteje v kazen – v zakonu je določeno koliko je vredno določeno število ur pridržanja (številka ni potrebno vedeti). – 112. člen

Samo pridržanje je sporno, ker v PP ni možnosti izreka zaporne kazni. Kako potem, da je dopusten pripor??

TEMELJNA NAČELA POSTOPKA

1. NAČELO MATERIALNE RESNICE (instrukcijsko, preiskovalno načelo) je načelo sodnega postopka. Pomeni dovolj visoko stopnjo gotovosti o tem kako se je nek dogodek odvil v preteklosti. Sodnik mora ugotoviti:

- obstoj zakonskih znakov prekrška (objektivni dejanski stan prekrška)
- okoliščine v zvezi z odgovornostjo storilca (subjektivni dejanski stan prekrška)
- okoliščine, ki vplivajo na izrek sankcije.

68. člen

(1) Sodišče mora po resnici in popolnoma ugotoviti vsa dejstva, pomembna za izdajo zakonite sodbe o prekršku, razen v primeru obdolženčevega priznanja. Enako skrbno mora preiskati okoliščine in ugotoviti tako dejstva, ki obdolženca obremenjujejo, kakor tudi dejstva, ki so mu v korist.

(2) Sodišče mora poskrbeti, da nevednost ali nepoučenost obdolženca in drugih udeležencev v postopku ni v škodo pravicam, ki jim grede v postopku.

Priznanje:

- v KP je lahko priznanje eden izmed dokazov, vendar mora sodišče kljub priznanju še vedno zbirati dokaze
- v PP pa velja, da če obdolženec prizna storitev prekrška, potem sodišču ni treba več ugotavljati relevantnih dejstev. Vendar pa mora biti priznanje jasno in popolno (konstruktivno priznanje) – obdolženec mora navesti okoliščine in dejstva, da sodišče lahko razjasni njegovo priznanje. Če priznanje ni tako, mora sodišče še naprej iskati materialno resnico.

Kaj če obdolženec pozneje prekliče priznanje? – to vprašanje še ni rešeno

118. člen

Če obdolženec prizna storitev prekrška in je priznanje jasno ter popolno, sodišču ni potrebno zbirati še drugih dokazov.

Kot eden izmed pritožbenih razlogov se lahko navaja zmotna in nepopolna ugotovitev dejanskega stanja.

154. člen

Sodba o prekršku se sme izpodbijati:

1. zaradi bistvene kršitve določb postopka o prekršku;
2. zaradi kršitve materialnih določb tega zakona ali predpisa, ki določa prekršek;
3. zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja;
4. zaradi odločitve o sankcijah, o odvzemu premoženjske koristi, o stroških postopka o prekršku in o premoženjskopravnem zahtevku.

2. NAČELO PROSTE PRESOJE DOKAZOV

Sodišče pri ugotavljanju dejanskega stanja ni vezano na dokazna pravila, ampak dokaze presoja po prostem preudarku. Sodnik mora svojo presojo argumentirati, da se izključi samovolja.

Izjema:

- znanstveni rezultati (npr. merilec hitrosti stopnje alkohola v krvi) so neodvisni od subjektivne volje posameznika in niso podvrženi prosti presoji dokazov

71. člen

Sodišče pri presoji dokazov ni vezano na nobena posebna formalna dokazna pravila in ne z njimi omejeno.

3. NAČELO IN DUBIO PRO REIO (v dvomu v korist obdolženca)

Dokazno breme v PP nosi tisti, ki je vložil predlog za začetek postopka. Dovolj je, da dokaže, da je obdolženec storil prekršek s stopnjo UTEMELJENE VERJETNOSTI. Če ta ne dokaže, potem je potrebno razsoditi v korist obdolženca.

4. PREDLAGALNO NAČELO zagotavlja delitev funkcije sojenja in obtožbe

- v rednem sodnem postopku (103. člen) : načelo je izpeljano v svoji polni meri – sodišče začne postopek samo, če je bil vložen obdolžilni predlog (v njem je napisano kaj se posamezniku očita), ki ga lahko vloži prekrškovni organ ali DT. Sodišče ne more začeti postopka po lastni iniciativi, ker potem ne bi bilo nepristransko – šlo bi za mešanje funkcije obtožbe in sojenja.

- hitri postopek (50. člen) vodi prekrškovni organ, ki je upravni organ in ne sodni, zato se postopek lahko začne na predlog ali po uradni dolžnosti. Če se postopek začne **po uradni dolžnosti**, potem govorimo o OFICIALNEM načelu. Postopek po uradni dolžnosti lahko prekrškovni organ vodi samo v primerih, ko je za to pristojen po zakonu.

Predlagatelji so lahko:

- oškodovanec
- DT
- državni organi
- nosilci javnih pooblastil
- samoupravna lokalna skupnost

5. NAČELO ZASLIŠANJA OBDOLŽENCA = pravica obdolženca do obrambe

Preden se izda sodba v sodnem postopku, mora biti obdolženec zaslišan.

Izjeme, ki pa ne veljajo za mladoletne storilce prekrška:

- če je obdolženec pravilno povabljen na obravnavo, pa se ne odzove vabilu in sodišče oceni, da zaslišanje obdolženca ni potrebno za odločitev
- ni nujno, da se obdolženca zasliši ustno, lahko se ga pozove, da svoj zagovor da pisno → obdolženec lahko to odkloni in zahteva da se ga zasliši ustno. Temu pa mora sodišče ugoditi.

69. člen

(1) Preden se izda sodba o prekršku, mora biti obdolženec zaslišan o tistem, česar je obdolžen.

(2) Če pravilno povabljeni obdolženec ne pride k zaslišanju in izostanka ne opraviči, lahko sodišče izreče sodbo o prekršku tudi brez njegovega zaslišanja, kadar spozna, da zaslišanje ni potrebno za pravilno odločitev.

114. člen

(6) Sodnik lahko zahteva od obdolženca, naj poda svoj zagovor pisno, če spozna, da glede na pomen prekrška in podatke, ki so navedeni v predlogu, ni potrebno neposredno ustno zaslišanje, pri čemer lahko obdolženec odkloni pisni zagovor in zahteva ustno zaslišanje.

Zaslihanje mora biti tudi, če teče postopek proti pravni osebi – tu se zasliši predstojnika.

Skrajšani postopek:

- odločba se izda brez zaslišanja obdolženca
- postopek proti mladoletnikom ni mogoč

Če obdolženec ni zaslišan, je to absolutna bistvena kršitev. Zakon jih našteva taksativno in ni potrebno dokazovati, da je bila izdana nepravilna odločitev sodišča.

Obdolženca zasliši sodišče, ki vodi postopek (ne pa zaproseno sodišče).

Krajevna pristojnost je pri polnoletnih vezana na kraj dogodka, pri mladoletnikih pa na kraj njihovega bivališča.

6. NAČELO NEPOSREDNOSTI

Sodba mora temeljiti na dejstvih, ki so neposredno izvedena v postopku.

133. člen

(1) Sodba o prekršku temelji na dokazih in dejstvih, ki so bila ugotovljena v postopku.

(2) Sodišče mora vestno pretehtati vsak dokaz posebej in v zvezi z drugimi dokazi, na podlagi takšne presoje pa ugotoviti, katero dejstvo se šteje za dokazano ali nedokazano.

PRAVICA DO MATERIALNE IN FORMALNE OBRAMBE (v sodnem postopku) **(90. člen)**

- **Materialna obramba** – vsakdo ima pravico se zagovarjati, predlagati dokaze, vložiti pritožbo. Vsakdo ima možnost za izvajanje obrambe.
- **Formalna obramba** – pravica do pomoči zagovornika
V KP je obramba obvezna pri težjih kaznivih dejanjih in pri odvzemu prostosti.
V PP nimamo obvezne formalne obrambe. Obdolženca pa je potrebno pred prvim zaslišanjem opozoriti, da ima pravico do zagovornika. Opustitev opozorila ne pomeni absolutne bistvene kršitve (po 155. členu), pomeni pa lahko relativno kršitev.

Prejšnji zakon ni predvideval opozoritve obdolženca, da si lahko vzame zagovornika. In ustavno sodišče je bilo mnenja, da to ne pomeni neskladja z URS.

NAČELO UČINKOVITOSTI V PRAVU O PREKRŠKIH

Kot načelo, ni to nikjer zapisano v zakonu. Vendar je bil cilj zakonodajalca, da postopek čim hitreje steče in se tudi čim hitreje konča. Vsa ostala načela so podrejena temu načelu.

V kaznovalnem pravu lahko načelo učinkovitosti trči v načelo varovanja človekovih pravic. Ti dve načeli konkurirata med seboj, a ni dobro da katero prevlada. Potrebno je stalno usklajevanje teh dveh načel.

Instituti zakona, ki zagotavljajo učinkovitost:

- hitri postopek, ki ga vodijo prekrškovni organi;

- ne velja prepoved reformatio in peus;
- pritožba ne zadrži izvršitve odločbe pri nižjih kaznih (do 25.000 SIT);
- vročanje v hitrem postopku (pravila ZUP);
- uklonilni zapor (namen je, da bo sankcija realizirana);
- pomen priznanja obdolženca;
- podaljšanje zastaralnih rokov (ob hkratnem povečanju zaposlenih in zmanjšanju obsega prekrškov bi pomenilo večjo učinkovitost).

POLOŽAJ MLADOLETNIKOV V POSTOPKU O PREKRŠKIH

	1997	1998	1999	2000	2001
Skupaj obravnavanih	28.682	30.408	27.811	23.746	22.515
Javni red in mir	11,5 %	13 %	13,5 %	13,8 %	13,5 %
Varnost cestnega prometa *	85,2 %	82,9 %	80,1 %	77,3 %	77,8 %
Javna varnost **	2,7 %	3,5 %	5 %	8 %	7,8 %

* največ je bilo prekrškov zaradi vožnje brez izdanega vozniškega dovoljenja (20% vseh rešenih zadev)

** največ je bilo prekrškov glede mamil (ta dejanja so tudi v porastu)

Za primerjavo s kazenskim postopkom – tam je na leto obravnavanih pod 1000 mladoletnih storilcev kaznivih dejanj.

Sodniki za prekrške se v več kot 95% primerov odločijo za izrek vzgojnega ukrepa in ne denarne kazni. Eden izmed razlogov za tak trend je namen zakona, po katerem naj bi bila denarna kazen izrečena le izjemoma.

V pravu o prekrških morajo biti procesne garancije enako uporabljene kot v kazenskem pravu, vendar ta usklajenost ni bila vedno prisotna v naši pravni ureditvi:

- do leta 1983: za prekršek je bilo možno izreči denarno kazen, starejšim mladoletnikom pa tudi zaporno kazen. V kazenskem postopku pa je bila zaporna kazen predvidena le za najhujša

kazniva dejanja (samo subsidiarno – če ne bi bili upravičeni vzgojni ukrepi), prav tako pa ni bilo možno izreči mladoletnikom denarne kazni

- po letu 1983: za prekršek ni možno več izreči zaporne kazni. Možno pa je izreči denarno kazen (če jo je mladoletnik zmožen plačati sam) in vzgojne ukrepe (ukor, nadzorstvo staršev, nadzorstvo CSD, disciplinski ukrepi). Skoraj 100% vseh izrečenih sankcij je bilo vzgojnih ukrepov, največ sankcija ukora.

Potrebno je bilo zaslišati mladoletnika (brez tega se odločba ni smela izdati), tudi skrajšani postopek ni bil dopusten. Bistvo zaslišanja mladoletnika pa je, da se ugotovi osebnost mladoletnika. Sodniki za prekrške tega pravila niso upoštevali do nedavnega.

ZP-1 je z letom 2005 uvedel nove spremembe. Pozna 2 starostni kategoriji mladoletnikov (31. člen):

- mlajši mladoletnik (v času storitve prekrška star 14 – 16 let) – izreka se jim lahko samo vzgojne ukrepe
- starejši mladoletnik (v času storitve prekrška star 16 – 18 let) – izreka se jim lahko vzgojne ukrepe, izjemoma se jim lahko izreče tudi globa (če je zmožen sam plačati)

Namen vzgojnih ukrepov je enak namenu, ki ga imajo ti v kazenskem postopku.

Namen vzgojnih ukrepov je, da se z nasveti in opozorili, z varstvom in pomočjo mladoletnim storilcem prekrškov, in z razvijanjem njihove osebne odgovornosti zagotovita njihova vzgoja in pravilen razvoj; namen drugih sankcij za mladoletnike pa tudi vplivati na mladoletne storilce prekrškov, da ne bi ponavljali prekrškov, kot tudi na druge mladoletnike, da ne bi delali prekrškov.

VRSTE VZGOJNIH UKREPOV – 33. člen

↳ **ukor**

↳ **navodila in prepovedi** (lahko se izreče eno ali več) – 36. člen

- **redno obiskovati šolo** (navodilo pripravi in izvaja CSD, pri izvrševanju pa sodeluje tudi sodnik)
- **opraviti delo v korist humanitarnih organizacij** (razlika s KZ je v urah: tu se lahko izreče največ 40 ur v obdobju 3 mesecev; v KZ pa največ 120 ur v roku 6 mesecev) **ali lokalne skupnosti** (CSD nadzira in izvršuje to delo)
- **opraviti preizkus znanja prometnih predpisov** (za izvedbo skrbi policija)
- **prepoved vožnje motornega vozila** (enaki pogoji kot za polnoletne; za spoštovanje te prepovedi naj bi skrbela policija)
- **obvezno obiskovanje vzgojne, poklicne, psihološke ali druge posvetovalnice** (t.i. socialni treningi) – navodilo izvaja CSD

↳ **nadzorstvo CSD, staršev, posvojiteljev, rejnika ali skrbnika**

GLOBA – možno jo je izreči samo starejšemu mladoletniku, če gre za hujše posledice prekrška (39. člen). Če starejši mladoletnik ne plača izrečene globe, se mu **ne** izreče uklonilni zapor.

STRANSKE SANKCIJE: (lahko se izrečejo poleg globe ali vzgojnega ukrepa)

↳ odvzem predmetov

↳ kazenske točke s prenehanjem veljavnosti vozniškega dovoljenja

POSTOPEK (172. člen in naprej)

- bistvo je ugotavljanje potreb in osebnosti mladoletnika
- ni dovoljeno voditi hitrega postopa (vodi ga prekrškovni organ)

- posebna pravila za krajevno pristojnost – upošteva se bivališče mladoletnika (pri polnoletnih je to kraj storitve prekrška)
- o začetku postopka se obvesti starše, skrbnika in CSD
- iz glavne obravnave se javnost izključi na podlagi zakona
- sodba/sklep se ne more izdati brez zaslišanja mladoletnika (to pomeni, da skrajšani postopek ni mogoč) – namen: sodnik v osebni stiku z mladoletnikom najboljše oceni ustreznost izbire vzgojnega ukrepa
- mladoletnikovi bližnji morajo pričati o mladoletnikovi osebnosti
- ugotavlja se osebnost mladoletnika, njegovo življenjsko okolje
- **načelo smotrnosti** – sodnik se lahko odloči, da ne bo začel postopka proti mladoletniku, ker ta ne bi bil smiseln, smotrni...
(za razliko od policije, ki se tudi lahko odloči, da ne bo vložila obdolžilnega predloga – tudi po načelu smotrnosti).

POSEBNI DEL

I. PREKRŠKI ZOPER VARNOST CESTNEGA PROMETA

ZVCP opredeljuje pojem prometne nesreče v 134. členu. Poznamo štiri kategorije:

- I. – posledica prometne nesreče je samo materialna škoda
- II. – posledica je lahka telesna poškodba
- III. – posledica je huda telesna poškodba
- IV. – posledica prometne nesreče je smrt.

Glede na te štiri kategorije, pa so določene dolžnosti ravnanja udeležencev in drugih po prometni nesreči.

Če nastane prometna nesreča I. ali II. stopnje, gre za samostojni prekršek. Pri prometni nesreči III. ali IV. stopnje pa govorimo lahko že o kaznivem dejanju.

134. člen

(1) Prometna nesreča je nesreča na javni cesti ali nekategorizirani cesti, ki se uporablja za javni cestni promet v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je v njej najmanj ena oseba umrla ali je bila telesno poškodovana ali je nastala materialna škoda;

(2) Prometne nesreče se glede na posledice delijo na štiri kategorije:

- prometna nesreča I. kategorije – prometna nesreča, pri kateri je nastala samo materialna škoda;
- prometna nesreča II. kategorije – prometna nesreča, pri kateri je najmanj ena oseba lahko telesno poškodovana;
- prometna nesreča III. kategorije – prometna nesreča, pri kateri je najmanj ena oseba hudo telesno poškodovana;
- prometna nesreča IV. kategorije – prometna nesreča, pri kateri je kdo umrl ali je zaradi posledic nesreče umrl v 30 dneh po nesreči.

(3) Prometna nesreča z neznatno nevarnostjo je prometna nesreča, ki ima za posledico le majhno materialno škodo in je povzročena s prekrškom, za katerega je predpisana samo globa in je bil storjen v okoliščinah, ki ga delajo posebno lahkega.

(4) Udeleženec prometne nesreče je vsak udeleženec cestnega prometa, ki je s svojim ravnanjem pripomogel k nastanku prometne nesreče, in vsakdo, ki je v prometni nesreči utrpel materialno škodo ali je bil telesno poškodovan ali je zaradi

posledic nesreče umrl.

(5) Neposredni udeleženec prometne nesreče je voznik v nesreči udeleženega vozila, učitelj vožnje, ki je v času nesreče usposabljal kandidata za voznika motornega vozila, ki je vozil v nesreči udeleženo vozilo, spremljevalec, v nesreči udeleženi pešec in drug udeleženec prometne nesreče, ki je bil pred nesrečo samostojno udeležen v cestnem prometu.

Prometne nesreče in posledice:

leto	št.	št. prom.	št. prom.	št. prom.	umrli	hudo tel.	lahko tel.	P o š k
2002	39.733	240	10.065	29.428	269	1.561	12-538	
2003	41.319	220	11.595	29.504	242	1.411	15.487	
2004	43.004	254	12.467	30.283	274	1.391	17.332	
primerjava	+ 4 %	+ 15 %	+ 8 %	+ 3 %	+ 13 %	- 1 %	+ 12 %	

Število prometnih nesreč narašča, vendar je tistih s smrtnim izidom manj. Leto 2004 je netipično glede te ugotovitve.

Smisel urejanja cestnega prometa: zagotoviti čim bolj varno vožnjo. Prvi zakon na tem področju pri nas je bil iz leta 1988, potem smo sprejeli novega leta 1998, leta 2005 pa je bil ta zakon noveliran. V času se spreminjajo pravila glede posamičnih situacij; znižujejo se sankcije in pristojnost organov, ki urejajo dolžnost in pravico nadzirati promet.

Zakon o varnosti cestnega prometa

I. UVODNE DOLOČBE:

- ◆ Načela cestnega prometa – osnovno načelo je, da mora udeleženec ravnati tako, da promet poteka nemoteno in varno
- ◆ Policijska pooblastila (11. člen, ureja jih tudi Zakon o policiji) – policisti neposredno nadzirajo in urejajo promet. Da policist kakorkoli ravna, mora obstajati »sprožilna situacija« (policist gleda na ravnanje osebe, videz... in da sumi, da bo storila prekršek ali da ga je že storila).
Ali potem pomeni, da preventivne akcije (oblika nadzora po ZVCP) niso dopustne, ali so v neskladju z ustavo (35. člen)?

35. člen URS

(varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic)

Zagotovljena je nedotakljivost človekove telesne in duševne celovitosti, njegove zasebnosti ter osebnostnih pravic.

O tem vprašanju je odločalo ustavno sodišče. Odločilo je, da je javni interes glede posega v pravice dovolj velik, tako da ta poseg ni nesorazmeren – poseg je sorazmeren z namenom varnosti cestnega

prometa. *Odklonilno ločeno mnenje*: izjema od tega, da policist ravna samo na sprožilne situacije, mora biti izrecno določena z zakonom.

11. člen

(1) Pri opravljanju nalog iz prejšnjega člena policisti neposredno nadzirajo in urejajo promet na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki se uporabljajo za javni cestni promet, nadzirajo stanje in prevoznost teh cest, vozila, tovor v in na vozilih, voznike in druge udeležence v cestnem prometu, ter izvajajo pooblastila v skladu z mednarodnimi pogodbami, s tem zakonom in drugimi predpisi, ki se nanašajo na varnost cestnega prometa.

(2) Policisti nadzorujejo tudi športne in druge prireditve ter javne shode, če ti potekajo na cestah ali ob njih, če vplivajo na cestni promet.

- ◆ Pooblastila občinskega redarstva – občinsko redarstvo ima status prekrškovnega organa. Redarji imajo z novim ZVCP še dodatna pooblastila:
 - občinski redar sme pri opravljanju svojih nalog zahtevati vozniško dovoljenje od voznika motornih vozil, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovi njegovo istovetnost; če oseba tega ne naredi, jo redar lahko kaznuje z denarno kaznijo

14. člen

(1) Zaradi zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa občinski redarji oziroma redarke (v nadaljnjem besedilu: redarji):

- izvajajo nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju;
- izvajajo nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce;
- ugotavljajo kršitve določb 113. člena tega zakona o varstvu cest in okolja v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja.

Pri opravljanju navedenih nalog občinski redarji izrekajo globe in opozorila ter izvajajo pooblastila in ukrepe, ki so prenešeni nanje s tem in drugimi zakoni, ter ukrepe, določene z občinskimi predpisi.

(2) Pri opravljanju nalog iz prve, druge in tretje alineje prejšnjega odstavka sme občinski redar zahtevati od voznika motornega vozila vozniško dovoljenje in prometno potrdilo, od drugega udeleženca cestnega prometa pa listino, s katero ugotovi njegovo istovetnost. Udeleženec cestnega prometa mora izročiti redarju zahtevano listino na vpogled.

(3) Pri urejanju prometa vozil morajo občinski redarji uporabljati znake, ki jih dajejo policisti v skladu s tem zakonom in podzakonskim aktom, izdanim na njegovi podlagi.

(4) Občinski redarji se morajo strokovno usposobiti po predpisanem programu in opraviti preizkus znanja za pridobitev naziva občinski redar. Vsaka tri leta se morajo strokovno izpopolnjevati po predpisanem programu. Občinski redarji se morajo usposobiti tudi za ravnanje z napravami in tehničnimi sredstvi, ki jih uporabljajo pri svojem delu. Redarji, ki ne opravijo strokovnega izpopolnjevanja ne smejo opravljati nalog redarstva.

(5) Občinski redarji morajo imeti najmanj srednjo izobrazbo splošne ali strokovne smeri, vodja redarstva pa najmanj visokošolsko izobrazbo.

(6) Minister oziroma ministrica (v nadaljnjem besedilu: minister), pristojen za lokalno samoupravo, predpiše pogoje, ki jih morajo izpolnjevati občinski redarji, program usposabljanja in način opravljanja preizkusa znanja za pridobitev naziva občinski redar, program in način strokovnega izpopolnjevanja ter način vodenja evidence usposabljanja in izpopolnjevanja, opravljenih preizkusov, in izdanih potrdil o usposobljenosti, enotno uniformo, označbe in opremo občinskih redarjev, in imenuje komisijo za opravljanje preizkusov znanja.

(7) Evidenca iz prejšnjega odstavka vsebuje ime in priimek, EMŠO, naslov stalnega prebivališča in datum opravljanja preizkusa.

(8) Z globo 20.000 tolarjev se kaznuje za prekršek udeleženec cestnega prometa, ki ravna v nasprotju z drugim odstavkom ali z znakom iz tretjega odstavka tega člena.

- ◆ Pristojnosti lokalne skupnosti (15. člen) – občine lahko urejajo prometno ureditev na občinskih cestah, način občinskega redarstva...

Pristojnosti lokalnih skupnosti

15. člen

(1) Za varen in nemoten promet na občinskih cestah so odgovorne občine.

(2) Občine določijo:

- prometno ureditev na občinskih cestah;
- način dela občinskega redarstva pri nadzoru in urejanju prometa;

Pravo o prekrških 2004/2005

– pogoje in način odstranitve in hrambe vozil, nepravilno parkiranih v smislu prvega odstavka 243. člena tega zakona;
– pogoje in način uporabe naprave, s katero se začasno prepreči odpeljati vozilo (lisice), ki je parkirano na cesti v naselju v nasprotju s tem zakonom ali s prometno ureditvijo.

(3) Prometna ureditev iz prve alinee prejšnjega odstavka mora biti označena s predpisano prometno signalizacijo.

(4) Nepravilno parkiranih vozil, ki ovirajo ali ogrožajo udeležence cestnega prometa v smislu prvega odstavka 243. člena tega zakona, ni dovoljeno prikleniti z napravo iz četrte alinee drugega odstavka tega člena, ampak jih je treba odstraniti.

(5) Občina določi višino stroškov za odstranitev in hrambo nepravilno parkiranega vozila iz tretje alinee drugega odstavka tega člena in za priklentitev nepravilno parkiranega vozila iz četrte alinee istega odstavka.

(6) Občina odredi odstranitev uničene, poškodovane, izrabljene ali neustrezno postavljene prometne signalizacije ter postavitev nove signalizacije na občinskih cestah.

(7) Zaradi izboljšanja varnosti cestnega prometa lahko občina predlaga upravljavcu državne ceste v naselju prometno ureditev na tej cesti. Predlog občine mora biti obrazložen, upravljavec ceste pa mora občino obvestiti o sprejetju predloga ali njegovih zavrnitvi, z obrazložitvijo razlogov za zavrnitev.

◆ Pomen izrazov (23. člen)

II. PRAVILA CESTENGA PROMETA

- ◆ Glede na bivši zakon so se zvišale kazni za prehitro vožnjo. Najhujša sankcija je pri kumulaciji sankcij (globa, kazenske točke, prepoved vožnje motornega vozila (prepoved vožnje motornega vozila ni več varstveni ukrep, zdaj je stranska sankcija, kar pomeni, da mora biti izrecno predpisana pri prekršku))

Npr. 32. člen, e) če prekorači hitrost za več kot 50 km/h, z najmanj 60.000 tolarjev. Vozniku motornega vozila se izreče tudi najmanj 5 kazenskih točk in prepoved vožnje motornega vozila.

- ◆ Zapustitev vozila (55. člen)

(1) Voznik, ki zapusti vozilo, mora ukreniti vse potrebno, da se vozilo ne more samo premakniti in vozilo zavarovati pred neupravičeno uporabo.

(2) Z globo 10.000 tolarjev se kaznuje za prekršek voznik motornega vozila, ki ravna v nasprotju s prejšnjim odstavkom.

III. VOZILA V CESTNEM PROMETU

IV. POSEBNE OBVEZNOSTI VOZNIKOV

Prepoved uporabe določenih naprav ali opreme

72. člen

(1) Voznik med vožnjo ne sme uporabljati opreme ali naprav na način, ki bi zmanjševale njegovo slušno ali vidno zaznavanje ali zmožnost obvladovanja vozila (maska, slušalke, telefon itd.).

(2) Voznik med vožnjo ne sme poslušati radia ali drugih zvočnih naprav s takšno glasnostjo, ki mu onemogoča normalno slušno zaznavanje v cestnem prometu.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka je med vožnjo dovoljeno telefoniranje, vendar le ob uporabi v vozilo vgrajene naprave za prostoročno telefoniranje ali brezžične slušalke za eno uho, če vozniku pri tem ni treba fizično upravljati s telefonskim aparatom. Pri opravljanju nalog, potrebnih za reševanje življenja ali premoženja, preprečitev ali odpravo velike materialne škode, preprečitev ali odpravo onesnaženja okolja in nalog policije, je med vožnjo dovoljena uporaba radijske postaje.

(4) Z globo 20.000 tolarjev se kaznuje za prekršek voznik motornega vozila, ki ravna v nasprotju z določbami tega člena.

(5) Z globo 10.000 tolarjev se kaznuje za prekršek voznik, ki ne potrebuje vozniškega dovoljenja, ki ravna v nasprotju z določbami tega člena.

Dnevni počitek

75. člen

(1) Voznik mora imeti v 24 urah najmanj 11 neprekinjenih ur dnevnega počitka, ki se lahko največ trikrat v posameznem tednu skrajša na najmanj 9 neprekinjenih ur, pod pogojem, da se mu kot nadomestilo omogoči pred koncem naslednjega

Pravo o prekrških 2004/2005

tedna počitek, podaljšan za enako obdobje, za kakršno mu je bil skrajšan v prejšnjem tednu.

(2) V dnevih, ko se počitek ne skrajša v skladu s prejšnjim odstavkom, lahko voznik izkoristi počitek v dveh ali treh ločenih obdobjih v 24 urah. Eno od teh obdobj mora trajati najmanj 8 neprekinjenih ur. Voznik mora imeti v tem primeru skupno najmanj 12 ur dnevnega počitka.

(3) Če se pri vožnji menjata najmanj dva voznika, mora imeti vsak voznik v 30 urah najmanj 8 nepretrganih ur dnevnega počitka.

(4) Dnevni počitek voznik lahko prebije na ležišču v vozilu, če vozilo ta čas stoji.

(5) Z globo 50.000 tolarjev se kaznuje za prekršek voznik, ki ravna v nasprotju s prvim, drugim ali tretjim odstavkom tega člena.

(6) Z globo najmanj 2.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki ravna v nasprotju s prvim, drugim ali tretjim odstavkom tega člena, odgovorna oseba pa z globo najmanj 200.000 tolarjev.

Prepovedano nagrajevanje

78. člen

(1) Prepovedano je kakršnokoli nagrajevanje voznika za prevoženo razdaljo ali količino prevoženega blaga, če so s tem kršeni predpisi o trajanju vožnje in počitkih voznikov ali drugi predpisi o varnosti cestnega prometa.

(2) Z globo najmanj 4.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki ravna v nasprotju z določbo tega člena, odgovorna oseba pa z globo najmanj 400.000 tolarjev.

Varnostni pas

83. člen

(1) Med vožnjo morajo biti voznik in potniki oziroma potnice (v nadaljnjem besedilu: potnik) v motornem vozilu, na vseh sedežih, kjer so vgrajeni varnostni pasovi, pripeti na način, ki ga je predvidel proizvajalec oziroma proizvajalka (v nadaljnjem besedilu: proizvajalec) vozila glede na konstrukcijo zadrževalnega sistema.

(2) Določba prejšnjega odstavka se ne uporablja za avtobuse mestnega potniškega prometa in za avtobuse, ki imajo stojišča, na katerih potniki stojijo.

(3) Varnostnega pasu ni treba uporabljati osebi iz prvega odstavka tega člena, ki z veljavnim zdravniškim potrdilom dokaže, da pasu zaradi zdravstvenih razlogov ne more uporabljati.

(4) Minister, pristojen za zdravje, izda natančnejši predpis o zdravstvenih razlogih, zaradi katerih osebam iz prejšnjega odstavka ni treba uporabljati varnostnih pasov ter o obliki in vsebini zdravniškega potrdila.

(5) Z globo 20.000 tolarjev se kaznuje za prekršek voznik ali potnik, ki ravna v nasprotju s prvim odstavkom tega člena.

Glede določbe o varnostnem pasu je ustavno sodišče leta 1997 odločalo ali je v nasprotju z 19. (vsakdo ima pravico do osebne svobode...) in 32. členom URS (vsakdo ima pravico, da se prosto giblje...). Sodišče je odločilo, da določba pomeni upravičen poseg v ustavne pravice. Problem pa je bil, da določba ne dopušča, da razpolagaš s svojim življenjem. Glede tega je ustavno sodišče odločilo, da določba pomeni tudi varstvo pravic drugih (npr. če ti umreš, to prizadene čustva svojcev in bližnjih; če pa se moraš zdraviti, potem naj bi zdravljenje plačali tudi svojci in se s tem posega v njihove pravice).

→ po mnenju Filipčičeve je to zelo slaba argumentacija sodišča

V. VARSTVO UDELEŽENCEV CESTNEGA PROMETA

- varstvo otrok, pešcev, kolesarjev
- živali v prometu
- varstvo cest in okolja

VI. NAPRAVE ZA UREJANJE PROMETA

- prometna signalizacija

VII. OVIRE IN DRUGE POSEBNOSTI V CESTNEM PROMETU

VIII. PSIHOFIZIČNO STANJE UDELEŽENCEV CESTNEGA PROMETA

- lahko imaš do 0,5 grama alkohola na kilogram krvi ; nekateri morajo imeti 0,0 grama alkohola na kilogram krvi (učitelj vožnje)
- preverjanje psihofizičnega stanja
- strokovni pregled

132. člen

(preverjanje psihofizičnega stanja)

(1) Policist sme zaradi ugotovitve, ali ima udeleženelec cestnega prometa oziroma udeleženelec prometne nesreče (v nadaljnjem besedilu: udeleženelec cestnega prometa) v organizmu alkohol ali več alkohola, kot je dovoljeno, izvesti preizkus s sredstvi ali napravami za ugotavljanje alkohola. Če se s preizkusom ugotovi, da ima voznik v organizmu več alkohola, kot je dovoljeno, mu policist prepove nadaljnjo vožnjo, vozniku motornega vozila začasno odvzame vozniško dovoljenje, zoper druge udeležence v cestnem prometu, ki so očitno pod vplivom alkohola in ovirajo ali ogrožajo cestni promet, pa sme odrediti ukrepe, s katerimi jim onemogoči oviranje ali ogrožanje cestnega prometa.

(2) Če se s preizkusom iz prejšnjega odstavka ugotovi, da ima udeleženelec cestnega prometa v organizmu več alkohola, kot dovoljuje ta zakon, izpolni policist zapisnik o preizkusu, ki ga podpiše tudi preizkušeni udeleženelec cestnega prometa. Če voznik odkloni podpis, vpiše policist vzrok odklonitve v zapisnik in mu odredi preizkus z merilnikom alkohola v izdihanem zraku (etilometrom) ali strokovni pregled.

IX. PROMETNA NESREČA

- poznamo 4 kategorije prometnih nesreč (glej zgoraj)
- prometna nesreča z neznatno nevarnostjo (134/3 člen) – nova določba, ki je ni bilo v bivšem zakonu

1) Za majhno premoženjsko korist, škodo ali vrednost se šteje znesek, ki ne presega ene polovice uradno objavljene povprečne mesečne neto plače v Republiki Sloveniji na zaposleno osebo v času storitve kaznivega dejanja (povprečna neto plača na zaposleno osebo);

- določitev dolžnostnega ravnanja policistov in drugih udeležencev (npr. zavarovanje kraja, povzročitelj prometne nesreče ne sme uživati alkoholnih pijač po prometni nesreči, če ogled še ni bil opravljen; pomagati poškodovanim; obvestiti policijo...)

Razvoj instituta prometne nesreče:

- 1988 – »tisti, ki povzroči prometno nesrečo, se kaznuje...« - zakon ni poznal instituta odgovornosti za hujšo posledico (posameznik odgovarja za posledico, ki je nastala iz njegovega temeljnega dejanja, če se mu dokaže malomarnost – ne odgovarja objektivno), zato je bil vsak, ki ji povzročil prometno nesrečo objektivno odgovoren.
- 1998 – predlagatelj novega zakona je izrecno poudaril objektivno odgovornost, a je zakonodajalec to črtal. Tako je bilo potem v zakonu določeno, da če je nekdo storil prekršek in prometno nesrečo, potem je bil kaznovan samo za prekršek → absurдна situacija
- 2005 – ne navaja odgovornosti za hujšo posledico. V 234/2. zakon našteva najbolj neverne in najpogostejše kršitve. Vendar zakon nedosledno enači ogrožitev udeleženca in povzročitev poškodbe (neskladje).

Ogrožanje ali povzročitev prometne nesreče

234. člen

(1) Če udeleženelec cestnega prometa s prekrškom iz tega zakona ogrozi drugega udeleženca cestnega prometa ali povzroči prometno nesrečo, razen prometne nesreče z neznatno nevarnostjo, se kaznuje za prekršek z najmanj 30.000 tolarjev. Vozniku motornega vozila se izreče tudi najmanj tri kazenske točke.

(2) Vozniku motornega vozila, ki ogrozi drugega udeleženca cestnega prometa in vozniku motornega vozila, ki povzroči prometno nesrečo zaradi kršitve prometnega pravila oziroma določbe o hitrosti, varnostni razdalji, strani oziroma smeri vožnje, prehitevanju, vožnji mimo ustavljenega avtobusa ali vozila, s katerim se prevažata skupina otrok, vzratni vožnji ali obračanju na vozišču, nenadnem, zaviranju oziroma zmanjšanju hitrosti, vključevanju v promet oziroma prednosti vozil, vožnji pod vplivom alkohola, mamil ali drugih psihoaktivnih snovi, telesni ali duševni zmožnosti za vožnjo ali zaradi neupoštevanja prometnega znaka ali znaka policista, se izreče tudi prepoved vožnje motornega vozila.

(3) Sankcija, izrečena v skladu s prejšnjim odstavkom, ne more biti nižja od sankcije, predpisane za enak temeljni prekršek.

X. VOZNIKI – novost, ki se bo začela uporabljati 2 leti po sprejemu zakona

- o za pridobitev vozniškega dovoljenja se lahko začneš usposablјati s 16,5 leti; ko imaš minimalno 20 ur vožnje, greš lahko pred komisijo avto šole in narediš preizkus;

- o 17 let – vožnja s spremljevalcem (pogoje za spremljevalca ugotovi avto šola – 30 let, 7 let vozniško dovoljenje, minimalno 5 kazenskih točk v zadnjih 3 letih, sorodstveno razmerje..., spremljevalca se vpiše v evidenčni karton) – tako se lahko voziš do 18,5 leta starosti oz. do opravljenega izpita;
- o ko imaš opravljen izpit, si voznik začetnik (2 leti oz. do dopolnjenega 21. leta starosti) – v tem času pa moraš opraviti še 12 ur dodatnega usposabljanja za kategoriji A in B (vožnja odličnosti, vadba varne vožnje, skupinska delavnica).

II. PREKRŠKI ZOPER JAVNI RED IN SPLOŠNO VARNOST

To področje urejajo številni zakoni, kar kaže tudi na to, da v ta sklop spadajo številna področja: Zakon o prekrških zoper javni red in mir, Zakon o tujcih, Zakon o osebni izkaznici, Zakon o orožju, Zakon o zaščiti živali, Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami, Zakon o nadzoru državne meje, Zakon o javnih zbiranjih...

Značilnosti kršiteljev:

- 1/3 je bila v času storitve prekrška pod vplivom alkohola
- 2/3 je bilo nezaposlenih

Najpogostejši ukrepi policije:

- pridržanje do stregnitve
- hišne preiskave
- privedba k sodniku, če se kršitelji ne odzovejo na vabilo
- intervencije

Najpogostejši kraji storitve prekrška:

- javni kraj (cesta, ulica, trgi)
- stanovanje
- gostinski objekti
- javni shodi in prireditve

Javni red je situacija v družbi, ki bi omogočala ravnanje državnih organov s katerimi se ne posega v izvrševanje drugih pravic ljudi.

ZAKON O PREKRŠKIH ZOPER JAVNI RED IN MIR (prekrški so v rahlem upadu, letno jih je cca. 40.000) – to je najstarejši zakon na tem področju, ki se še vedno uporablja. Je iz leta 1974, a je večkrat noveliran in spremenjen.

Najpogostejše kršitve:

- prepiranje,
- vpitje,
- motnje in ogrožanje varnosti v zasebnem prostoru (posega na področje delovanja v zasebni sferi),
- nedostojno vedenje do uradnih oseb,
- klatenje, potepanje.

1. člen ZJRM določa, da so prekrški zoper JRM ravnanja s katerimi se rušijo javna morala, družbena disciplina... → kaj to sploh pomeni? – pojmi niso jasni in določni

1. del zakona opisuje pravila ravnanja – kako se izvrši določeno ravnanje; npr.:

Prepovedano je pisati ali risati po fasadah zgradb, ograjah in na drugem javnosti dostopnem kraju nespodobne ali neprimerne napise, izreke, gesla, risbe in podobno, kar žali javno moralo ali narodno ali politično zavest občanov.

Pisanje po fasadah zgradb je po KZ kaznivo dejanje poškodovanja tuje stvari. V tem primeru se varuje lastnika. Po ZJRM pa je objekt varstva javna morala, zato tudi niso vsi grafiti prekršek, ampak samo nespodobni in neprimerni.

Mladoletniki ne smejo obiskovati nočnih lokalov.

Kaj se zgodi, če mladoletnika najdemo v nočnem lokalu? – tu nič ne piše; piše pa v drugem delu, da se kaznuje lastnika lokala.

2. del zakona so kazenske določbe. Možna sankcija, ki je predpisana je tudi zapor do 60 dni za hujše in najnevarnejše prekrške in zapor do 30 dni za lažje prekrške.

Hujši prekrški: nasilna dejanja, pretepanje, sodelovanje v pretepu, vedenje na nesramen in predrzen način, izrekanje vznemirljivih trditev (praktično delajo to vsi mediji, politiki...), klatenje, potepanje, beračenje (danes je situacija popolnoma drugačna. Ali je smiselno, da imamo to še vedno v zakonu?)...
Lažji prekrški: motenje s hrupom, razgrajanjem, oviranje prometa v pijanem stanju, lovljenje ptic pevk, nasilje v zasebnem prostoru, v družini...

Nasilje v zasebnem prostoru, v družini – ko nekdo ogroža varnost druge osebe v zasebnem prostoru
4. kdor občutno moti okolico s hrupom, ropotom ali z razgrajanjem; kdor na nedovoljen način občutno moti mir ali ogroža varnost kakšne osebe v zasebnem prostoru ali kdor kakorkoli moti nočni mir in počitek.

Zakon o policiji pa tudi inkriminira prekršek z elementi nasilja proti družinskim članom. V tem primeru lahko policist odredi po zakonu prepoved približevanja za 48 ur; to se predloži sodniku za prekrške v obravnavo, ki lahko odredi do skupno največ 10 dni prepovedi približevanja (48ur + 8 dni), o prepovedi pa se obvesti tudi CSD, da pomaga žrtvi. Po tem pa lahko še oškodovanec zahteva podaljšanje prepovedi do 60 dni.

USTAVNOST PREKRŠKOV

Ustavnost se tu nanaša na **delitev oblasti**. Gre za status prekrškov kot posebnih ravnanj, ki povzročajo represivno reakcijo organov na podlagi ustave.

Kazensko pravo ne pomeni samo varovanja pravic posameznikov pred posegi drugih, pomeni tudi legalizacijo nasilja nad posameznikom (organi lahko osebo zaprejo, ji omejijo svobodo gibanja). Nekatera ta dejanja so povzdignjena na ustavni nivo. Ali je to potrebno tudi v pravu o prekrških?

Določbe URS, ki opredeljujejo izvrševanje represivne oblasti nad posameznikom:

↳ domneva nedolžnosti – člen govori o kaznivih ravnanjih, kamor sodijo tudi prekrški
Kdor je obdolžen kaznivega ravnanja, velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo.

↳ načelo zakonitosti v KP – (v PP je to načelo zrahljano, ker lahko prekrške določajo tudi podzakonski predpisi)

*Nihče ne sme biti kaznovan za **dejanje**, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno.*
Dejanja, ki so kazniva, se ugotavljajo in kazni zanje izrekajo po zakonu, ki je veljal ob storitvi dejanja, razen če je novi zakon za storilca milejši.

↳ pravna jamstva v KP

Vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, morajo biti ob popolni enakopravnosti zagotovljene tudi naslednje pravice:

- da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe;
- da se mu sodi v njegovi navzočnosti in da se brani sam ali z zagovornikom;
- da mu je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist;
- da ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje, ali priznati krivdo.

↳ **prepoved ponovnega sojenja o isti stvari** – nanaša se samo na kazniva dejanja

Nihče ne sme biti ponovno obsojen ali kaznovan zaradi kaznivega dejanja, za katero je bil kazenski postopek zoper njega pravnoomočno ustavljen ali je bila obtožba zoper njega pravnoomočno zavržena, ali je bil s pravnoomočno sodbo oproščen ali obsojen.

URS o prekrških ne govori nič (pojavi se le neka slutnja pri domnevi nedolžnosti). Zakaj tako? – ustavna izhodišča naj bi opredeljevala status prekrškov glede na to v katero vejo oblasti sodijo (sodno ali izvršilno).

Opredelitev prekrška: ZP-1 v 6. členu izhaja iz formalne koncepcije prekrška – prekršek je kršitev (določenega) predpisa. Te koncepcije so značilne za upravne opredelitve, zato gre tu za približevanje prekrškov upravnemu pravu, ki sodi v izvršilno vejo oblasti.

Po starem zakonu, pa je bil prekršek opredeljen kot kršitev javnega reda (materialna sestavina) in kot kršitev predpisa (formalni vidik). Tu pa je šlo za približevanje prekrška sferi kaznovalnega prava.

Glede razdelitve **pristojnosti organov** ZP-1 določa razdelitev postopkov med upravnimi in sodnimi organi. Upravni organi naj bi obravnavali 80% vseh prekrškov. Odpravljena je pa tudi kazen zavora, vendar je vseeno možen uklonilni zapor, kot sankcija za neplačano globo.

Bivši ZP je določal, da spadajo prekrški v sodno vejo oblasti; prekrške so obravnavali sodniki za prekrške, ki so lahko izrekli tudi zaporno kazen.

Odločbe US:

US se je opredeljevalo do vprašanja:

- v katero vejo oblasti sodijo sodniki za prekrške kot temeljni organ za odločanje o prekrških;
- kakšen mora biti v skladu z odgovorom na prvo vprašanje njihov položaj.

US je zavzelo stališče, da imajo sodniki za prekrške tak položaj, ki zagotavlja samostojno, neodvisno in nepristransko odločanje. Vendar lahko zakonodajalec v postopku urejanja tega področja uporabi tudi drugačne načine ureditve.

PRIMERJALNO PRAVO

Avstro-ogrska monarhija – veljal je sistem upravno-kazenskega kaznovanja, ki je policijskim organom omogočal izrekanje takšnih sankcij, kakršni so zapor ali pa določitev prebivanja v »domovinski« občini – sankcije, ki jih ni mogoče opredeliti drugače kot represivne in ki imajo očitno kazensko naravo.

V primerjalnem pravu poznajo več modelov:

- **upravna represija** (upravnimi organi lahko izvršujejo represivno funkcijo) – Avstrija (že v 19. stoletju so se prizadevali za ločitev uprave in sodstva; 1925 je bil sprejet upravno-kazenski zakon, v katerem je zakonodajalec poskusil pravno urediti represivne pristojnosti državnih upravnih organov. Ta zakon je bil v spremenjeni in dopoljeni obliki ponovno sprejet leta 1950), Švica (razlog za tako ureditev je konfederalna oblika države);
- **pravni sistemi, ki so upravnim organom podelili omejen okvir represivne oblasti** – Nemčija (po njej se zgleduje slovenski zakon o prekrških):
 - poskušali so oblikovati samostojen sistem prava med KP in UP, t.i. upravnokazensko pravo;
 - prekrški imajo mesto med administrativnimi prekrški (formalne kršitve, ki ne pomenijo nevarnosti za delovanje državnih organov) in kaznivimi dejanji;

- **sistemi, ki so vzpostavili upravno represijo kot enega od delov kazenske represije, kot njen »ostanek«** - Anglija, ZDA, Kanada, Francija.

Francoski sistem izhaja iz tripartitne sestave kaznivih ravnanj, ki obstaja že od Napoleona. Ena od teh sestavin so kazenski prekrški, ki jih obravnava sodišče, vendar jih tam obravnavajo upravni sodniki in uporabljajo upravno pravo. Kazenski prekrški imajo namen sankcionirati manj pomembne kršitve. Druga sestavina so administrativni prekrši, ki jih obravnavajo upravni organi, tretja pa so kazniva dejanja.

⇒ razvoj se je gibal tako, da je praviloma upravno kaznovanje sprejemalo temeljna načela za določanje in obravnavanje prekrškov iz kazenskega prava in na ta način izgubljalo svoje temeljne značilnosti ter se vedno bolj približevalo kazenskemu načinu obravnavanja.

Ali ne bi morala biti uporaba represije pridržana samo eni veji oblasti? Od kod izvira represivna funkcija, ki jo imajo upravni organi?

- ◆ **originarna legitimnost** – izhaja neposredno iz ustave (Portugalska, Španija – sodno funkcijo lahko izvajajo le sodišča; načelo zakonitosti govori tudi o upravnih kršitvah – nihče ne more biti kaznovan ali sankcioniran za storitve ali opustitve, ki niso bile določene kot kaznivo dejanje ali upravna kršitev v skladu z zakonodajo, ki je veljala v času, preden so bili izvršeni; ustava določa tudi sankcije, ki jih lahko izrekajo upravni organi – ne smejo izreči kazni, ki bi odvzela prostost);
- ◆ **derivativna legitimnost** – ta je izvedena iz različnih odločb ustavnega sodišča; Nemčija – mnenje US: »trdo jedro kazenskega prava« mora ostati izključno v rokah kazenskega sodnika, enako pravilo pa velja tudi, kar zadeva primere ravnanj, katerih stopnja nepravda je sicer manjša, a jih je zakonodajalec uvrstil med kazniva dejanja. V ostalih primerih, pri katerih je stopnja nepravda majhna, pa lahko zakonodajalec prenese ravnanja med upravne kršitve. V teh primerih gre za upravni postopek, ki pa je podvržen naknadni kontroli sodnika.

Francija – ustavni svet je v prvi odločbi do zadnje odločbe vedno močnejše oblikoval stališče o upravičenosti (ustavnosti) uporabe represivnih ukrepov s strani upravnih organov. »Niti načelo delitve oblasti niti katerokoli drugo načelo ali ustavna norma ne preprečujejo tega, da upravni organ, ki deluje v okviru pooblastil javne funkcije, izreka tudi sankcije. Pri tem morata biti izpolnjena dva pogoja: iti mora za sankcijo, ki ni povezana z odvzemom prostosti in, iti mora za sankcijo, ki je v skladu z garancijami za varstvo ustavno zagotovljenih pravic in svoboščin.«

Slovenija – upravni organi imajo podeljeno možnost izrekanja represivnih kazni – naše ustavno sodišče se o tem še ni ukvarjalo, ukvarjalo pa se je o statusu organov, ki lahko izrečejo kazen zapor. To kazen pa lahko izrečejo le sodni organi. Črna pika pri nas v PP je še vedno uklonilni zapor.